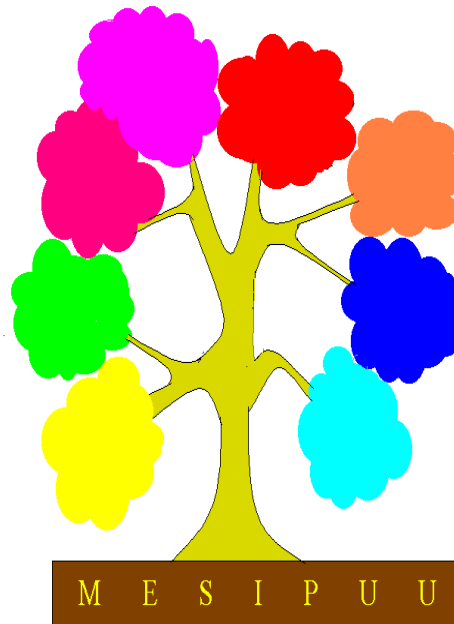

LASTEAEÐ MESIPUU

KINNITATUD
Lasteaia direktori
27. veebruari 2009
Käskkirjaga nr.02/2

ÕPPEKAVA

2009

Tallinn

SISUKORD

1. LASTEAIA KIRJELDUS	4
1.1 Lasteaia asukoht	
1.2 Lühidalt lasteaia ajaloost	4
1.3 Lasteaia struktuur	5
1.4 Lasteaia Mesipuu eripära.....	5
1.5 Lasteaia Mesipuu väärtused, missioon ning visioon	6
2. ÕPPEKAVA ÜLDOSA	7
2.1 Õppe – ja kasvatustegevuse eesmärgid	7
2.2 Õppe – ja kasvatustegevuse põhimõtted.....	8
2.3 Õppe – ja kasvatustegevuse korraldus.....	11
2.3.1 Õppeaasta	11
2.3.2 Rühmade päevakavad.....	11
2.3.3 Rühma õppe – ja kasvatustegevuse kavandamine	11
2.3.4 Teemaatiline aastakava	12
2.4 Lapse eeldatavad üldoskused	13
2.4.1 Mänguoskused.....	13
2.4.2 Tunnetus- ja õpioskused.....	14
2.4.3 Sotsiaalsed ja enesekohased oskused	16
2.5 Õppe- ja kasvatustegevuste sisu ja lõimivad tegevused	18
2.5.1 Valdkond MINA JA KESKKOND	19
2.5.2 Valdkond KEEL JA KÕNE.....	20
2.5.3 Valdkond EESTI KEEL KUI TEINE KEEL	30
2.5.4 Valdkond MATEMAATIKA	32
2.5.5 Valdkond KUNST	33
2.5.6 Valdkond MUUSIKA.....	39
2.5.7 Valdkond LIIKUMINE	40
3. LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMINE JA HINDAMINE	44
3.1 Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted ja korraldus	44
3.2 Kooliks ettevalmistus	45

4. ERIVAJADUSEGA LAPSE ARENGU TOETAMINE	46
4.1 Eesti keele kui teise keele õpe	
5. KOOSTÖÖ LASTEVANEMATEGA	49
6. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄINDAMISE KORD.....	50

1. LASTEAIA KIRJELDUS

Asutuse nimetus:	Lasteaed Mesipuu, munitsipaalasutus
Asutamise aasta:	Kangru 5 -1995; Kangru 6 – 1959
Asutuse aadress:	Kangru 5 – 6, Tallinn, 10312
Registreerimise nr:	75017840
Õiguslik seisund:	munitsipaallasteaed
Telefon:	66 19 285; 66 266 64
E-mail:	mesipuu@la.tln.edu.ee
Kodulehekülg:	http://mesipuu.haridus.ee
Koolitusluba:	nr4019HTM

(välja antud 31.01.06 ministri käskkirja nr 80 alusel)

Tegutsemise aluseks	Lasteaia Mesipuu PÕHIMÄÄRUS Lasteaia Mesipuu ARENGUKAVA
Õppetegevus	toimub vene keeles
Lahtioleku aeg:	ööpäevaringne - esmaspäevast reedeni.
Rühmade arv:	8, nendest : 2 sõim - (1-2-3 aastased lapsed) 6 aed – (3-7 aastased lapsed)

1.1. LASTEAIA ASUKOHT.

Lasteaed Mesipuu asub Põhja Tallinna linnaosas, Sõle tänava lõpus asuvas Kangru tänavas. Lasteaia lähedal asub Kopli kalmistu- park. Läänes asuvad Kopli laht ja Pelgurand. Naabertänaval paikneb Pelguranna gümnaasium. Lasteaia hea asukoht on mugav erinevates linnaosades elavatele lastevanematele.

1.2. LÜHIDALT LASTEAIA AJALOOST.

Lasteaed Mesipuu ajalugu sai alguse 25. aprillil 1977.aastal. Lasteaed asus Hertzeni nimelisel tänaval ja kandis nime Lastepäevakodu № 146. 1995.a Põhja Tallinna haridusosakonna otsusel Lastepäevakodu №

146 reorganiseeriti uude asukohta aadressil Kangru 5. Eelnevalt oli samas majas, alates 1947.a, funktsioneerinud sõim № 5. 1999.a lasteaed sai ametliku nime Lasteaed Mesipuu.

1. novembrist 2001.a. seoses Tallinna linnavolikogu otsusega Lasteaed Mesipuu (aadressil Kangru 5) ja lasteaed Pajuke (aadressil Kangru 6) ühinesid. Praegu Lasteaed Mesipuu töötab kahes korpuses aadressil Kangru 5 ja Kangru 6. 2003.a Kangru 6 korpus renoveeriti, mille käigus hoone keldrisse ehitati ujula.

1.3. LASTEAIA STRUKTUUR

Juhtkond:

Juhataja

Juhataja asetäitja õppe- ja kasvatusalal töö

Majandusjuhataja

Hoolekogu:

Lasteaia hoolekogus on 11 liiget:

9 lastevanemat

lasteaia õpetaja

Põhja - Tallinna linnaosa esindaja

Hoolekogu on valitud lasteaia töö paremaks organiseerimiseks ja toetuseks, osaleb aktiivselt lasteaia probleemide lahendamisel, mil oma pädevuse piires.

Õpetajad:

16 õpetajat, muusikaõpetaja, liikumisõpetaja, ujula treener, logopeed, eesti keele õpetaja.

Abipersonal:

8 õpetaja abi, 2 õõpetaja abi ning tehniline kaader on 10.

1.4. LASTEAIA MESIPUU ERIPÄRA

Lasteaia metoodilises töös kasutatakse kuulsate eesrindlike pedagoogide ideid: Johannes KÄIS, Maria MONTESSORI, Rudolf STEINER.

1. Põhiliselt järgime **J. Käisi** põhimõtteid:

1.1. Õppe- ja kasvatusgevuse seovad tervikuks lapse elu ja ümbritsevat keskkonda käsitlevad teemad (kodulooline põhimõte).

1.2. seostada kõik õppe- ja kasvatusgevuse valdkonnad üheks tervikuks ja kasutada üldõpetuslikku õpetusviisi (kergemalt raskemale, lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale)

1.3. valida koduloo teemad kodukoha elust, loodusest, kooskõlas aastaegade vaheldusega, nende teemadega siduda lugemispalad, arvutusülesanded, kujutavate tegeluste teemad, laulud, mängud

1.4. iga teema käsitus, pikkus ja laad sõltub selle sisust

2. Kasutame ka **M. Montessori** pedagoogika põhimõtteid:

2.1. tagada lapsele keskkond, kus ta saab oma sünnipärasest potentsiaali kõige paremini arendada

2.2. toetada last, teda aidata ja innustada

2.3. lapse huvi ümbritseva vastu saab kõige paremini säilitada tema võimeid tundes, lapsele jõukohast tegevust leides, tema pingutusi tähele pannes ja saavutatut lapse tasemelt hinnates

2.4. säilitada tema huvi ümbritseva vastu

2.5. teha kättesaadavaks lapsele vajalikud töövahendid

2.6. tähtsustada õppe- ja kasvatustegevuses tundlikkusperioode mil vastava arendava mõjutuse efekt on maksimaalne

3. **R. Steineri** õpetusest kasutame põhimõtteid:

3.1. pidada tähtsaks lapse loomulikku vajadust täiskasvanuid matkida

3.2. korrata tegevusi, kuna need aitavad lapsel leida rütmi, traditsioonid ja kindlad kombed on laste arenguks vajalikud

3.3. pidada tähtsaks laste füüsilist arendamist

3.4. tähtsustada lapse individuaalsust

Töö on korraldatud temaatiliste plaanide järgi, mis aitab läbi viia tööd lastega ning organiseerida terve pedagoogilise kollektiivi töökorraldust.

Alates kolmandast eluaastast toimub lastele eesti keele õpetamine.

Muusikaõpetamises on kasutusele võetud Karl Orf'i teooria, mis aitab kaasa iga lapse isiksuse, tema reservide ja potentsiaalide avamisel.

Viiakse läbi rütmika tunde ja õpetatakse mängimist laste muusikalistel instrumentidel. Lasteaias on loodud nukuteater, viiakse läbi riigi- ja rahvuslikke pühi lastevanemate osavõtul. On kogutud suur lastefilmide videoteek. Tähtsamate lasteaia sündmuste kohta peetakse videokroonikat

Lasteaed töötab tervist säästava pedagoogika järgi. Kaks korda nädalas toimub laste karastamine koos ujumise- ja soome saunaga.

1.5. LASTEAIA MESIPUU VÄÄRTUSED, MISSIOON ning VISIOON.

MISSIOON

Lasteaed – õnne, lootuse ja õitsemise aed .

“ Lapsepõlv – see on inimelu tähtsaim periood, mitte ettevalmistus tulevaseks eluks, vaid tõeline, ere, omapärane, kordumatu elu. Ja sellest, kuidas lapsepõlv möödus, kes suunas last kättpidi lapseas, mis on jäänud tema mõistusesse ja südamesse ümbritsevast maailmast, - sellest oleneb otsustaval määral, milline on tulevikus tänane mudilane.”

V. Suhhomlinski.

EESMÄRK:

Aidata kaasa lapse isiksuse arengule rõõmu, ilu ja headuse maailmas.

Meie põhiülesandeks on soodustada lapse kehalist, emotsionaalset, sotsiaalset, intellektuaalset arengut ning kujundada lapses õigeid väärtushinnanguid.

LASTEAIJA VÄÄRTUSED:

1. Lapse tervise kaitse ja tugevdamine, tervete eluviiside ja harjumuste kujundamine.
2. Iga lapse õigeaegne ja täisväärtuslik areng.
3. Kõigile lastele rõõmsa ja sisuka eelkooliperioodi kindlustus.

VISIOON.

**Kaasaegne, tehniliselt ja metoodiliselt varustatud,
kõrge loomingupotentsiaaliga lasteaed, mis korraldab oma tegevust lähtudes
järgmistest põhimõtetest:**

1. aitab igati oma lasteaia lastel kujuneda hingeliselt, vaimselt ja füüsiliselt terviklikeks isiksusteks, kes on ennastusaldavad, vaimselt erksad, sotsiaalselt tundlikud, eri rahvusest kaasinimesi arvestavad ja keskkonda väärtustavad ning kellest tulevikus saavad head lapsevanemad.
2. täiendab laste arengut ja selle eripära toetavat keskkonda;
3. harjutab lapsi järgima turvalise ja tervisliku eluviisi põhimõtteid lasteaias ning püüame tõsta lastevanemate teadlikkust, et aidata neid kodus rakendada samu põhimõtteid.
4. lasteaias on meeldiv mikrokliima, püsiv ja ühtne meeskond. Töötajad on hästi tasustatud, motiveeritud, haritud ja loovad inimesed, kes tahavad lastega tegeleda.
5. laiendab koostööd erinevate fondide ja sihtrühmadega.

2.ÕPPEKAVA ÜLDOSA

2.1Õppe – ja kasvatustegevuse eesmärgid ning põhimõtted	
Eesmärgid	Nende peamised lahendusteel.
1. Kaitsta ja tugevdada laste tervist, kujundada tervislike eluviiside harjumusi	<p>Kinni pidada sanitaarnormidest, laste elu ja tervisekaitse reeglitest.</p> <p>Luaa psühholoogilise heaolu atmosfäär, kaitsta laste närvisüsteemi stressist ja ülekoormusest.</p> <p>Organiseerida ratsionaalne päevarežiim. Taotleda ühtset hoiakut tervise tugevdamises perekonnas ja lasteaias.</p> <p>Pöörata tähelepanu nägemise, rühi häirete, külmetushaiguste profülaktikale.</p>
a) Jätkata mitmekesise iseseisva liikumisaktiivsuse vajaduse arengut ja selle toetamist; arendada püüdlust teadlikult täiustada liigutusi, õppida neid;	<p>Luaa kasvukeskkond, mis stimuleeriks liikumisaktiivsust mitmekesiste liikumisvõimaluste kogemuse, positiivsete näidete näol, luua tingimused iseseisvaks liikumisaktiivsuseks rühmas ja lasteaia õues. Kindlustada täpne, tehniliselt õige baasmotoorse tegevuse omandamine.</p> <p>Tutvustada harjutusi, liikumismänge, sportlik-rakenduslike liigutuste alasid.</p> <p>Aidata kaasa füüsiliste võimete arengule (osavus, kiirus, paindlikkus, jõud vastupidavus.)Arendada liigutuste plastilist väljendusrikkust, õpetada tantsuliigutuste elemente.</p>
b) Kujundada, täiustada ja kinnistada kultuurse käitumise harjumusi.	<p>Täiustada ja kinnistada iseteenindamise harjumusi. Kinnistada kultuurse käitumise harjumusi söögiajal.</p> <p>Kinnistada isiklike hügieenitarvete õige ja mõtestatud kasutamise oskust, kinni pidada peamistest kultuurilis-hügieenilistest rituaalidest, kasvatada puhtusearmastust.</p>
c) Jätkata teadliku suhtumise kujundamist oma tervise vastu, tutvustada lastele tervist mõjutavaid faktoreid.	<p>Tutvustada lastele organismi tähtsate organite ja süsteemide ehitust ja tööd (seletada lastele une, õige toitumise, hügieeniliste protseduuride, jalutuskäikude tähtsus organismi jaoks).</p> <p>Tutvustada lastele isikliku ohutus reeglituga olmes ja mitmesugustes elusituatsioonides. Õpetada ette nägema isikliku tegevuste lihtsaid tagajärgi.</p>
2. Aidata kaasa iga lapse õigeaegsele ja täisväärtuslikule psüühilisele arengule.	
2.1. TEGEVUS.	
a) laiendada lapse inimtegevuse motiivide ja isiklike motivatsioonide ringi;	Süžeealistes, süžeealis- rollilistes mängudes, asendusesemetega mängudes, ilukirjandust lugedes avada lastele inimtegevuse, motiivide spektrit: teadmised, abiandmine teistele , looming jne., toetada lapse isiklikke baasmotivatsioone. Samastada ennast teiste inimestega ,

<p>b) alustada võime kujundamist anda adekvaatset hinnangut isikliku tegevuse tulemuste kohta;</p> <p>c) luua tingimused peamiste psüühiliste protsesside: mälu, tähelepanu, mõtlemine, tajuvahendatuse kujundamiseks;</p> <p>d) arendada võimet pikaajalise perioodi jooksul aru saada vastastikusel seoses olevate eesmärkide süsteemist;</p> <p>e) kujundada õppimise motivatsiooni ja edasiseks koolis õppimiseks vajalikke spetsiifilisi tööoskusi;</p> <p>f) kujundada eeldusi töötegemiseks;</p> <p>g) kujundada lastel võtteid, mis aitavad saada esteetilist naudingut tegevuse tulemustest.</p>	<p>eriti vanemate ja teiste sugulastega.</p> <p>Kasutada lapse tegevuse tulemuste hinnangut.</p> <p>Tõmmata kaasa muinasjuttude, mõistatuste, humoristlike pildikeste omaksvõtmiseks.</p> <p>Kiita heaks laste sõnalise loomingu katsetusi.</p> <p>Kasutada mitmekesiseid didaktilisi mängu, Maria Montessori didaktilist materjali.</p> <p>Kujutava kunstiga tegelemisel innustada lapsi korduvalt tagasi pöörduma oma tööde juurde ja täiustama neid.</p> <p>Organiseerides tulemuslikku ja mängulist tegevust, ergutada neid looma pisiesemeid, pikema aja jooksul sisse seada mänguliste ja väljamõeldud tegelaste elu.</p> <p>Õpetada aru saama ja vastu võtma õppeülesandeid.</p> <p>Õpetada selgeks arvutamine, tähtede tundmine, tähtede joonistamine.</p> <p>Kasvatada püsivust, soovi alustatud töö viia lõpuni, keskendumist ühele ainele.</p> <p>Panna alus psühholoogilisele vastupidavusele sagedase ebaedu suhtes tegevuses, toetada lapse püüdlust, "proovida veel kord", "proovida teha veel". Kinnistada lapsel uhkuse ja rahulduse tunnet oma töö tulemuste üle.</p> <p>Kujundada lapses erinevaid tulemusliku töö oskusi ja vilumusi.</p> <p>Organiseerida koostöötegevust nii täiskasvanute kui ka eakaaslastega rühmas ja lasteaia õues.</p> <p>Anda abi noorematele lastele ja täiendavaid teenuseid vajavatele lastele.</p> <p>Aidata lastel arendada esteetilist maitset rühmatoa kujundamisel tähtpäevadeks, tööde kujundamisel kujutava kunstiga tegelemisel, majandusolmelise töö organiseerimisel.</p>
---	---

<p><u>2. 2. TEADVUS</u></p> <p>a) jätkata lapse teadvuse sisu laiendamist:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sündmuste ja nähtuste andmete põhjal, mis ei ole tema vahetus vaateväljas, • Tuttavate süsteemide tutvustamise põhjal; <p>b) aidata kaasa tulemusliku fantaasia arengule;</p> <p>c) arendada loogilise mõtlemise aluseid.</p> <p><u>2.3.ISIKSUS</u></p> <p>a) toetada enesekindlust iseseisvust, initsiatiivi;</p> <p>b) toetada lastel usalduslikku suhtumist täiskasvanute vastu; säilitada individuaalne isiklik kontakt iga lapsega;</p> <p>c) jätkata koostöö ja üksteise abistamise suhete tugevdamist lastekollektiivis;</p> <p>d) jätkata rühmasisese heatahtliku psühholoogilise mikrokliima loomist, kuuluvustunde arendamist ühtsesse lasteaia kollektiivi, olla uhke selle üle.</p> <p>e) toetada tunnetuslikku ja säästvat, loovat suhtumist ümbritsevasse maailma;</p> <p>f) jätkata emotsionaalse osavõtlikkuse arendamist ümbritseva tegelikkuse esteetilise külje vastu.</p> <p>3. TAGADA IGALE LAPSELE VÕIMALUS ELADA KOOLIEELNE LAPSEPÕLVE</p>	<p>Tutvustada lastele kirjandust.</p> <p>Alustada laste aja mõiste tutvustamist.</p> <p>Laiendada ja süstematiseerida laste ettekujutust loodusest.</p> <p>Luuu arendavat keskkonda. Tutvustada konkreetseid märke, sümboleid informatsiooni saamise allikaid ja võtteid (raamat, TV...)</p> <p>Tulemuslikus tegevuses, mängus, muinasjuttude ja jutustuste loomisel.</p> <p>Diferentseerida nõudmisi lastele ja suhtlusstiili nendega, arvestada iga lapse individuaalseid iseärasusi.</p> <p>Luuu koostöö situatsioone tulemuslikus tegevuses, olmelises töös.</p> <p>Alustada konfliktide lahendamise normatiivsete võtete tutvustamisega (liisk, järjekord, otsustuse vastuvõtmine, kuuluvus enamusele.) Säilitada ja tugevdada rühma ja kogu lasteaia elu häid traditsioone.</p> <p>Seletada inimese erilist kohta ja rolli looduse süsteemis; laste osavõtt sellistest tegevusaladest nagu: Stroomi ranna ja ümbritseva looduse, lasteaia territooriumi, pargi kaitse ning säästlik suhtumine, jõukohane täiskasvanute abistamine, taimede istutamisel, kollektsoonide, kalendrite loomine...</p> <p>Jätkata esteetilise suhtumise kujundamist looduse, ilusate esemete, kujutava kunsti teoste, oma lasteaia ja selle elu esteetilise kujundamise vastu.</p> <p>Haarata kaasa lapsi maailma ja klassikalise kirjanduse ja kunsti väärtuste omaksvõtuks.</p> <p>Lugeda ilukirjandust kasutada rahvatarkuse poole.</p> <p>Haarata lapsi kaasa muusikakultuuri. Juhtida last arusaamisele, et kunstiteostes mitte ainult jutustatakse milleski, vaid ka luuakse vastav meeolu.</p> <p>Tagada kontakt lastevanematega ja nende osavõtt lasteaia elust.</p>
--	--

PERIOOD	RÕÕMSALT	JA	
SISUKALT.			<p>Arvestada laste huvisid õpingute sisu ja teema valikul. Vaba aja olemasolu iseseisvaks tegevuseks.</p> <p>Kooskõlastama kogu pedagoogilise ja teenindava personali nõuded ja plaanid. Viia läbi pühasid ja meelelahutusi vabal ajal lastele ja lastevanematele.</p> <p>Planeerida üritusi, mis on suunatud laste psühhoemotsionaalseks lõõgastumiseks, tõmmates kaasa selleks laste loomingukollektiive ja teatristuudiodid aga ka rahvaloomingugruppe, lasteteatreid...</p>

2.2 Õppe – ja kasvatustegevuse korraldus

2.2.1 Õppeaasta

Õppeaasta algab 1.septembril ja kestab 31.augustini. Aktiivne õppeperiood toimub 1. septembrist 31.maini. Juulil lasteaias on kollektiivpuhkus. Suvekuudel toimub õpitu kordamine ja kinnistamine ning põhirõhk on mängulisel õuetegevusel. Lasteaia õppeaasta algab 1.sept. ja kestab 31.augustini.

2.2.2 Rühmade päevakavad

Rühma päevakava on paindlik, kindlustades laste eale vastava päevarütmi, kus vahelduvad igapäevatoimingud, laste mäng, vabategevused ja pedagoogi kavandatud õppe-ja kasvatustegevused. Varahommikune, pärastlõunane ja õhtune aeg võimaldavad pedagoogidel teha lastega tööd individuaalselt ning väikerühmades.

Päevakava koostamisel on arvestatud õppekava, lasteaia lahtiolekuaega (s.o. kell 7.00- 19.00, ning võimalust külastada ööpäevaringselt: esmaspäevast- reedeni), laste vanust ja laste individuaalseid vajadusi. (Vt. Lisa 1,2,3,4)

2.3.3 Rühma õppe – ja kasvatustegevuse kavandamine

1. Planeerimine on paindlik ja võimaldab pedagoogil teha vajadusel muudatusi. Läbiviidud õppe- kasvatus tegevused fikseeritakse rühma päevikus iga päev. Õppe- ja kasvatustegevus rühmades toimub rühma päevakava, aasta- ja kuutegevuskava alusel.

1. Rühmade päevakavad koostatakse ja korrigeeritakse igal aastal vastavalt laste vanusele tervishoiutöötaja ja juhataja asetäitja õppe- ja kasvatusalal poolt ning lisatakse õppekava lissasse. Rühmade päevakavad kinnitab juhataja käskkirjaga 31.augustiks.

2. Lasteaia järgmise õppeaasta aasta tegevuskava eelnõu koostatakse 25.maiks võttes arvesse rühmade ettepanekud.

3. Rühmade tegevuskavadesse tehakse parandused laste tegevuse vaatluste ning arengu jälgimise põhjal 1. oktoobriks
4. Rühma aasta tegevuskavas kajastuvad:
 - 4.1. rühma koosseis: laste vanuseline ja sooline koosseis, laste huvid, individuaalsus, erinevad kultuuritraditsioonid, rühma tavad jne.
 - 4.2. õppeaasta eesmärgid ja põhimõtted: eesmärgid lähtuvad lasteaia üldeesmärkidest ja põhimõtetest ning rühma eripärast. Nad on aluseks õppeprotsessi planeerimisel ning temaatilise aastakava koostamisel.
 - 4.3. temaatiline aastakava:
Õpe – ja kasvatustegevusi viiakse läbi teemaõppe kaudu. Teemad on lasteaia õppekavas planeeritud (Vt. Lisa 5) ja neid kasutavad kõik õpetajad oma tegevusi kavandades.
Teemade valikul lähtutakse aastaegadest, rahvuslikest tähtpäevadest, ühiskonna ja keskkonna muutustest ning probleemidest jmt. Kuu teema omakorda jaguneb nädala teemadeks. Iga õpetaja planeerib oma tegevust järgides laste eelnevaid teadmisi, laste vanust, nende huvisid, lastevanemate vajadusi ja ümbritsevas maailmas toimuvat.
 - 4.4. õpetaja poolt kavandatud õppe- ja kasvatustegevuste kordade arv nädalas
 - 4.5. rühmasisesed üritused
 - 4.6. rühmasisesed õppekäigud
 - 4.7. planeeritud koostöö lastevanematega
 - 4.8. laste arengu analüüsimine: läbiviimise ajalise jaotuse ja sisu õppeaasta jooksul
5. Rühmade aasta tegevuskavad tutvustatakse ja kooskõlastatakse lastevanematega sügisesel koosolekul, mitte hiljem kui 1 oktoobriks.
6. Lähtuvalt lasteaia õppekavast, aasta tegevuskavast, rühma aasta tegevuskavast ja rühma laste vanusest koostavad rühmade õpetajad oma rühmas kuu tegevuskava nädalate kaupa mis sisaldab:
 - 6.1. planeeritud õppe- ja kasvatustegevuste teemad
7. planeeritud õppe- ja kasvatustegevused ja nende lõimumise. Lõimitakse järgmisi tegevusvaldkondi: mina ja keskkond; keel ja kõne; matemaatika; kunstiline tegevus; muusikaline tegevus; liikumistegevus. Lõimitakse järgmisi tegevusliike: vaatlemine ja uurimine; kuulamine ja kõnelemine; võrdlemine ja arvutamine; lugemine ja kirjutamine; kujutavad tegevused; muusikalised tegevused; liikumistegevused.
 - 7.1. planeeritud õppe- ja kasvatustegevuste eesmärgid
 - 7.2. planeeritud õppe- ja kasvatustegevuste sisu ja läbiviimiseks kasutatavad mängud
 - 7.3. planeeritud õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimiseks kasutatavad vahendid

8. Suvekuude kuukavad koostatakse 25.maiks. Suvekuudele planeeritakse õpitu kordamine ja kinnistamine ning põhirõhk on mängulisel õuetegevusel. Suvekuude kuukavad antakse edasi nendesse rühmadesse, kuhu rühma lapsed lähevad.

9. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine on paindlik ja võimaldab pedagoogil teha vajadusel muudatusi.

Tegevuskordade arv nädalas:

Valdkond	1-3aastased	3–5 aastased	6–7 aastased
Mina ja keskkond	1-2	1-2	2-3
Keel ja kõne	2-3	3-4	4-5
Eesti keel kui teine keel		3	3-4
Matemaatika	1-2	1-2	2-3
Kunst	1-2	2-3	3-4
Muusika	2	2	2
Liikumine	2	3	3
Tegevuste ajaline kestvus	10 – 15 min.	25 min.	35 min.
Tegevuskorade arv nädalas	9-10	11-15	18-20
Tegevuskordade arv päevas	1-2	2-3	3-4

2.3 Lapse eeldatavad üldoskused

Õppekavas eristatakse nelja üldoskuste rühma:

1. Mänguoskused
2. Tunnetus- ja õpioskused
3. Sotsiaalsed oskused
4. Enesekohased oskused

Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi õppe- ja kasvatustegevuste kaudu, erinevate valdkondade sisusid lõimides.

2.3.1 Mänguoskused

Mäng on koolieelses eas lapse põhitegevus, mille vältel areneb lapse isiksus tervikuna. Mäng on lapse arengu alus. Mängides tunnetab laps sügavamalt ümbritsevat maailma, õpib lahendama mitmesuguseid probleeme ja väljendama oma mõtteid sõnades. Mäng on lapse kõige loomulikum

ja eakohasem õppimise viis. Laste mängu jaotatakse loovmängudeks ehk vabamängudeks ja reeglismängudeks ehk valmismängudeks.

2a. laps	1) esikohal matkimismäng 2) mängudele omane korduvus ja ühelaadsus 3) hakkab järk-järgult tooma mängudesse uusi tegevusi 4) põhiline on lapse ja täiskasvanu koosmäng
3a. laps	1) mängib mõnda aega koos teistega; 2) järgib lihtsamaid reegleid 3) matkib igapäevaolukordasid
4a. laps	1) huvitub võistlusmängudest ja tahab olla edukas; 2) järgib lihtsaid reegleid; 3) konstrueerib, osaleb rolli – ja võistlusmängudes ning loovtegevustes; 4) mäng sisukam
5a. laps	1) osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes; 2) fantaseerib mängudes ja tegevustes; 3) eelistab sootüübilisi mängu 4) suur tähtsus sõnal
6a. laps	1) eelistab mängides omasoolisi mängukaaslasi; 2) suudab mõnda aega mängida väikeses rühmas; 3) naudib võistlusmänge ja võitmist; 4) mõistab ausa mängu reegleid, kuid samas üritab reegleid muuta ning neid vajadustega sobitada
7a. laps	1) tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma; 2) rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast; 3) algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu; 4) täidab mängudes erinevaid rolle; 5) järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada; 6) suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõudu mängukaaslastega kokku-leppele; 7) tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus; 8) kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

2.4.2 Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.

Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

Teise eluaasta lõpuks on laps omandanud järgmised tunnetus- ja õpioskused

- 1) hangib ümbrusest aktiivselt infot ning loob selle hankimiseks ise uusi võimalusi
- 2) keskendub lühikeseks ajaks ühele tegevusele, silmatorkavale stiimulile või omadusele; sõnalise juhendamise ja suunamise korral on ta püsivam
- 3) tegutseb teistega kõrvuti ja osaleb ühistegevuses vahelduvas vormis
- 4) mängib teiste lastega lihtsamaid igapäevaseid olukordi ja tegevusi kajastavaid rollivahetusega mängu
- 5) loob tegevuse kaudu seoseid kõnega, sõnad ja objektid saavad tema jaoks mõiste tähenduse
- 6) suhtleb valdavalt 1-2 sõnaliste lausetega nii mängus kui ka igapäevategevustes peamiselt tuttava täiskasvanuga ning kasutab mitteverbaalseid suhtlusvahendeid (osutamine, miimika)
- 7) räägib ja saab aru üksnes sellest, mida ta tajub
- 8) tunneb huvi raamatute vastu ning mõistab lihtsaid realistlikke jutukesti, mis seostuvad tema enda kogemustega

- 9) tunnetab keskkonna mõju, avastab seoseid oma tegevuse ja selle tagajärje vahel, lihtsamaid põhjuse-tagajärje suhteid ning saab aru kuuluvusest ja erisusest
- 10) sobitab erinevaid materjale ja esemeid
- 11) rühmitab ühe nähtava omaduse järgi
- 12) omandab uusi seoseid vahetu, korduva ja aktiivse tegutsemise ning käelise tegevuse kaudu
- 13) kasutab omandatud teadmisi, seoseid ja tegevusi samas situatsioonis ning kontekstis, kannab üle lihtsamaid seoseid ning kasutab neid sarnastes ülesannetes ja olukordades

Kolmanda eluaasta lõpuks on laps omandanud järgmised tunnetus- ja õpioskused

- 1) leiab tegutsemisajendi, plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga; täiskasvanu suunab lapse tegevust kõne kaudu
- 2) plaanib osaliselt oma käitumist ja tegevust iseendale suunatud kõne vahendusel
- 3) keskendub tegevusele lühikeseks ajaks, tema tähelepanu ei ole veel püsiv
- 4) tegutseb vahetult nii konkreetsete asjadega kui ka neid kujutavate sümbolitega
- 5) kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi ning mälupilte nii konstruktiivses mängus kui ka lihtsas rollimängus
- 6) mängib mõnda aega koos teistega ja järgib lihtsamaid reegleid
- 7) on omandanud sõnavara, mis võimaldab tal ennast väljendada
- 8) osaleb dialoogis
- 9) jälgib lihtsaid lookesi ja eristab kogemusele tuginedes realistlikke sündmusi väljamõeldud lugudest
- 10) mõistab osaliselt lihtsamat kõnet ka ilma toetava vihjeta ning saab aru lihtsamatest ülekantud tähendustest
- 11) rühmitab asju ja esemeid ühe või mitme tajutava omaduse või nimetuse järgi
- 12) tal on ettekujutus arvamõistest ja värvuste nimetustest
- 13) leiab võrdluse alusel asjades ühiseid ja erinevaid jooni ning nendevahelisi seoseid, kasutab info saamiseks keelt
- 14) tema ettekujutus oma teadmistest ja oskustest on ebarealistlik
- 15) omandab uusi seoseid, mõisteid ja teadmisi korduva kogemuse, aktiivse tegutsemise ning mudelite järgi õppimise kaudu; vajab oma tegevusele tagasisidet

Neljanda eluaasta lõpuks on laps omandanud järgmised tunnetus- ja õpioskused

- 1) oskab osaliselt oma tegevusi plaanida ja organiseerida ning tegutseb iseseisvalt otsese juhendamiseta, kuid autoriteetide toel
- 2) plaanib minakeskse kõne abil oma tegevust ja lahendab probleeme
- 3) hangib tänu keeleoskusele uut teavet, tema kõne toetub mälule ning sõltub sellest, kellega ja mis olukorras ta koos on
- 4) saab aru mõistatustest ja lihtsamatest piltlikest võrdlustest
- 5) järgib lihtsaid reegleid
- 6) huvitub võistlusmängudest ja tahab olla edukas
- 7) osaleb ühistegevuses ning teeb koostööd teiste lastega, konstrueerib, osaleb rolli- ja võistlusmängudes ning loovtegevustes
- 8) liigitab lihtsamate üldmõistete või mitme tunnuse järgi, keskendub tegutsedes mitmele nähtavale ja eristavale tunnusele ning jaotab oma tähelepanu
- 9) saab aru arvamõistest, huvitub tähtedest
- 10) omandab uusi teadmisi praktiliste olukordade, kogetud emotsioonide, kujutluste ja kõne kaudu

Viienda eluaasta lõpuks on laps omandanud järgmised tunnetus- ja õpioskused

- 1) tegutseb lühikest aega iseseisvalt, kuid tegutsemiskindluse saavutamiseks vajab veel täiskasvanu abi
- 2) reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga, hakkab oma tegevust planeerides ja korraldades kasutama sisekõnet
- 3) tegutseb koos teistega, teda motiveerivad tegevused eakaaslastega
- 4) tema keeleline areng võimaldab lahendada ülesandeid ja probleeme ning saavutada kokkulepped
- 5) konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi, kasutades nii sümboleid, kujutlusi kui ka reaalseid esemeid ja objekte
- 6) osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes
- 7) räägib esemetest, mis pole kohal, ja olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus, ning fantaseerib
- 8) keskendub huvipakkuvatele tegevusele mõnikümme minutit
- 9) oskab vaadelda ning märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid
- 10) eristab rühmi ja oskab neid võrrelda ning saab aru lihtsamate mõistete kuuluvusest, alluvusest ja üldistusastmest
- 11) tal on ettekujutus numbritest, tähtedest ja sümbolitest
- 12) omandab teadmisi kogemuste ja kõne abiga, tegutseb aktiivselt ning lahendab probleeme
- 13) kasutab teadmiste omandamisel ja kogetu meenutamisel intuiitiivselt lihtsamaid meeldejätmise viise (mälustrateegiad)

Kuuenda eluaasta lõpuks on laps omandanud järgmised tunnetus- ja õpioskused

- 1) plaanib oma igapäevategevusi, seab eesmärged ning üritab alustatud tegevused lõpetada
- 2) suudab keskenduda tegevusele vähemalt 20-30 minutiks
- 3) kasutab kujutlusi luues ja tegevusi planeerides sisekõnet
- 4) kasutab kõnet info saamiseks, tegelikkuse adumiseks ning uute teadmiste omandamiseks
- 5) järgib ühistegevustes reegleid ja suudab neid selgitada
- 6) kasutab sidusat kõnet, tema dialoog on suunatud rohkem iseendale
- 7) osaleb aktiivselt käelistes ja loovtegevustes
- 8) saab aru asjade suhetest ja omadustest ning ajalis-ruumilisest järjestusest
- 9) kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides, nii uudses kui ka sarnases olukorras
- 10) kasutab uute teadmiste omandamisel meeldejätmise strateegiaid juhuslikult, teadvustab kordamise vajadust

2.4.3 Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

Teise eluaasta lõpuks on laps omandanud järgmised sotsiaalsed ja enesekohased oskused

1. Väljendab lihtsaid emotsioone, mis on tugevad ja vahelduvad kiiresti

2. Teadvustab emmest, kasutab osaliselt minavormi, proovib ennast maksma panna ning oskab keelduda ja ei öelda
3. Üritab aru saada teiste inimeste seisukohtadest, kuid tema tajud on enesekesksed
4. Hindab oma oskusi ja suutlikkust paremaks, kui need tegelikult on
5. Teab oma ees- ja perekonnanime ja elementaarseid viisakusreegleid ning kasutab neid, kui seda talle on õpetatud
6. Sööb, joob ja riietub lahti valdavalt iseseisvalt ning püsib suurema osa päevast kuiv ja puhas
7. Reageerib sõltuvalt situatsioonist ja ümbritsevate inimeste käitumisest
8. Mõistab selgelt väljendatud keeldu „Ei tohi!“, „Ära tee!“ jne
9. Tunneb huvi teiste laste vastu, jälgib neid ja mängib nendega kõrvuti
10. Toetub võõrastega suheldes ja enesekindluse saavutamiseks tuttavale täiskasvanule
11. Matkib täiskasvanu tegevusi, millele saab tagasisidet

Kolmanda eluaasta lõpuks on laps omandanud järgmised sotsiaalsed ja enesekohased

oskused

- 1) Saab aru, et inimestel võivad olla tema omadest erinevad tunded ja emotsioonid
- 2) Tal on osaliselt kujunenud enesetunnetus ja eneseteadvus
- 3) Väljendab tugevaid emotsioone, oma mina
- 4) Võib karta tundmatuid ja uusi asju
- 5) Tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada ning üritab neid ka täide viia
- 6) Tema enesekindlus on kõikuv; enesekindluse saavutamiseks vajab ta turvalisust, tunnustust, rutiini ja reegleid
- 7) Osaleb täiskasvanuga ühistegevustes; teisi lapsi pigem jälgib, tegutseb nendega kõrvuti
- 8) Jagab mõnikord oma asju ka teistega, valdavalt on siiski omandihoidja
- 9) Loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos; tegutseb kontakti luues ja säilitades sihipäraselt
- 10) Algab vestlust eri partneritega erinevatel teemadel; tajub, mida teised teavad ja mis on neile uus
Täidab igapäevaelu rutiini
- 11) Järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid ning eeskujudele toetudes jäljendab igapäevaelu rolle ja tegevusi

Neljanda eluaasta lõpuks on laps omandanud järgmised sotsiaalsed ja enesekohased

oskused

- 1) Väljendab verbaalselt lihtsamaid emotsioone, oma soove, tahtmisi ja seisukohti ning püüab jõuda kokkuleppele
- 1) Tahab olla iseseisev, kuid sageli ei ole tal enda suutlikkusest realistlikku ettekujutust
- 2) Saab hakkama eneseteenindamisega (riietub, sööb, joob iseseisvalt), tal on kujunenud tualetiharjumused
- 3) Teab oma nime, vanust ja sugu ning märkab soolisi erinevusi
- 4) Seab endale mõningaid eesmärke ja täidab neid
- 5) Väärtustab oma saavutusi, ent vajab oma tegevuse tunnustamist ja täiskasvanu tähelepanu
- 6) Püüab vahel teisi abistada ja lohutada; tal on mõningane ettekujutus teiste inimeste tunnetest ja mõtetest
- 7) Osaleb lühikest aega ühistegevuses eakaaslastega, kuid eelistab üht mängukaaslast rühmale
- 8) Arvestab reegleid mängudes ja tegevustes, mida juhivad autoriteet

- 9) Saab aru lihtsamatest seltskonnas käitumise reeglitest ning järgib neid igapäevases suhtluses; püüab täita kodukorra reegleid
- 10) Saab aru valetamisest kui taunitavast käitumisest
- 11) Huvitub võistlusmängudest ning tahab olla edukas

Viienda eluaasta lõpuks on laps omandanud järgmised sotsiaalsed ja enesekohased oskused

- 1) Hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja mõtteid
- 2) Väljendab oma emotsioone ja räägib nendest
- 3) Suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt ning orienteerub oma suutlikkuses
- 4) Suudab kuigivõrd vastutada oma tegevuse eest
- 5) On tundlik teiste hinnangute suhtes, need mõjutavad tema enesehinnangut
- 6) Imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle, kasutades tema sõnavara ja maneere
- 7) Eelistab sootüübilisi mängu
- 8) Naudib rühma kuulumist ja eakaaslaste seltsi ning ühistegevust; teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab ja vahetab
- 9) Aktsepteerib reegleid, kogemusi ja muutusi; jälgib reeglite täitmist teiste poolt; kõne areng võimaldab arusaamatusi lahendada verbaalselt
- 10) Oskab avalikus kohas sobivalt käituda ning tea, mida tohib, mida mitte.

Kuuenda eluaasta lõpuks on laps omandanud järgmised sotsiaalsed ja enesekohased

oskused

- 1) Tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti ning arvestab neid käitumises ja vestluses
- 2) Seab endale eesmärgi ja üritab neid ellu viia
- 3) On oma tegevustes orienteeritud tunnustusele, tähelepanule ja emotsionaalsele toetusele
- 4) Eelistab omasoolisi mängukaaslasi; kujunevad esimesed sõprusuhted
- 5) Suudab lühikest aega ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida ning teha koostööd omal viisil
- 6) Järgib mängudes ja tegevustes reegleid, eriti nende täitmist teiste poolt; oskab reegleid teistele selgitada
- 7) Järgib sotsiaalset rütmi

2.5 Õppe- ja kasvatustegevuste sisu ja lõimivad tegevused

Õppe- ja kasvatustegevuse seob tervikuks lapse elust ja ümbritsevast keskkonnast tulenev temaatika. Valdkondade kaupa esitatud õppesisu ja -tegevuste lõimimisel lähtutakse üldõpetuslikust põhimõttest. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse järgmisi tegevusi: kuulamine, kõnelemine, lugemine ja kirjutamine, vaatlemine, uurimine, võrdlemine, arvutamine ning mitmesugused liikumis-, muusika- ja kunstitegevused.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, sisu, kavandamine ja korraldus ning lapse arengu eeldatavad tulemused esitatakse seitsmes valdkonnas:

- 1) mina ja keskkond; 2) keel ja kõne; 3) eesti keel kui teine keel
- 4) matemaatika; 5) kunst;
- 6) muusika; 7) liikumine

2.5.1 Valdkond MINA JA KESKKOND

Eesmärgid:

- 1) mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- 2) omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- 3) väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- 4) väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult;
- 5) väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- 6) märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Sisu:

- 1) sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;
- 2) looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele;
- 3) tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust;
- 2) suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid;
- 3) lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;
- 4) suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeldusi tegema;
- 5) suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma

Lapse arengu eeldatavad tulemused

2a. laps	1) ütleb vastuseks nime küsimisele oma eesnime 2) väljendab küsimisel enda äratundmist peeglis või fotol 3) osutab oma lasteaiale, mängukaaslasele, õpetajale 4) osutab või kirjeldab, kus on rühma mängu-, magamis-, ja söögiruum ning wc 5) matkib täiskasvanu eeskujul enimtuntud elukutse tegevust (nt kokk teeb süüa, arst ravib) 6) paneb täiskasvanu eeskujul asjad õigesse kohta, matkib lihtsaid töövõtteid (nt nuku toitmine)
-------------	--

	<p>7) peseb ja kuivatab täiskasvanu abiga käsi ja nägu</p> <p>8) osutab küsimisel hammaste hooldamiseks vajalikele vahenditele(hambahari, hambapasta)</p> <p>9) osutab küsimisel erinevatele toiduainetele</p> <p>10) osutab küsimisel peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale, kõrvadele</p> <p>11) osutab küsimisel maanteel sõitvatele autodele, bussidele</p> <p>12) täiskasvanu meeldetuletamisel järgib kokkulepitud reegleid (nt räägime vaikse häälega)</p> <p>13)osutab küsimisel teravale esemele, mis võib haiget teha</p> <p>14) täiskasvanu meeldetuletamisel jätab lahkudes hüvasti (nt lehvatab)</p> <p>15) mõistab endale suunatud keeldude tähendust, muutes täiskasvanu juuresolekul neile vastavalt oma käitumist</p> <p>16) osutab või ütleb küsimisel oma sõbra nime</p> <p>17) lohutab täiskasvanu eeskujul haiget saanud mängukaaslast</p> <p>18) nimetab küsimisel oma perekonna liikmeid ja loomi</p> <p>19) leiab täiskasvanu juhendamisel teiste esemete seast Eesti lipu</p> <p>20) täidab täiskasvanu eeskujul lihtsamaid rahvakombeid (nt vastlaliu laskmine)</p> <p>21) leiab loodusest ja pildilt lille, seene</p> <p>22) nimetab tuntumaid koduloomi (nt kass, koer)</p> <p>23) leiab mänguasjade seast ja pildilt jänese</p> <p>24) osutab küsimisel looma erinevatele kehaosadele (pea, saba, käpad)</p> <p>25) osutab küsimisel linnule, putukale, kalale ja konnale</p> <p>26) osutab küsimisel veele, lumele</p> <p>27) osutab küsimisel liivale, kividele, mullale</p> <p>28) osutab küsimisel puule, lillele, murule</p> <p>29) osutab küsimisel päikesele</p> <p>30) matkib täiskasvanu eeskujul liigutuste ja häälega erinevaid ilmastikunähtusi (nt vihmaadu, tuule puhumine)</p> <p>31) teeb täiskasvanu eeskujul lihtsaid töid looduses (lindude toitmine, puuokste korjamine)</p> <p>32) viskab täiskasvanu eeskujul prahi prügikasti</p>
<p>3a. laps</p>	<p>1) ütleb küsimise korral ees- ja perekonnanime</p> <p>2) teab kas ta on poiss või tüdruk</p> <p>3) nimetab pereliikmeid, teab õdede/vendade nimesid</p> <p>4) vastab küsimustele oma pereliikmete kohta</p> <p>5) oskab nimetada oma rühma nime, suudab leida oma koha rühmas(voodi, kapp)</p> <p>6) nimetab rühmas olevaid esemeid</p> <p>7) ütleb küsimise korral rühmakaaslaste, õpetajate ja õpetajaabi nimed</p> <p>8) nimetab pereliikmete koduseid toimetusi</p> <p>9) matkib lihtsamaid töövõtteid</p> <p>10) asetab töövahendid kokkulepitud kohta</p> <p>11) leiab Eesti lippu nähes erinevate värvide seast Eesti lipu värvid</p> <p>12) räägib oma sünnipäevast</p> <p>13) nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi</p> <p>14) teab mõistete <i>hea</i> ja <i>paha</i> tähendust</p> <p>15) meeldetuletamise korral tervitab, jätab hüvasti, palub ja tänab</p> <p>16) küsimise korral nimetab oma sõprade nimesid</p> <p>17) oskab haiget saanud sõpra lohutada</p> <p>18) tunneb ära oma kodu ja lasteaia ning tuttavad teenindusasutused</p> <p>19) küsimise korral nimetab kodumasinaid ja elektroonikat</p> <p>20) küsimise korral nimetab sõidukeid (auto, rong, buss, buss, lennuk, laev, tramm, troll)</p> <p>21) leiab loodusest prahti ja toob selle kokkulepitud kogumiskohta</p> <p>22) teab hammaste hooldamise vahendeid, harjab hambaid täiskasvanu abiga</p> <p>23) nimetab toiduaineid</p> <p>24) küsimise korral osutab kehaosadele</p> <p>25) nimetab esemeid mis võivad olla ohtlikud</p> <p>26) oskab osutamise korral nimetada metsa, muru, lille, puud</p> <p>27) küsimise korral nimetab tuttavat looma ja tema kehaosa</p> <p>28) küsimise korral nimetab tuttavat lindu</p>

	<p>29) teab, et mõned loomad elavad metsas ja mõned inimeste juures</p> <p>30) oskab nimetada tuttavaid putukaid (lepatriinu, sipelgas, mesilane)</p> <p>31) eritab tuntumaid puu- ja aedvilju välimuse järgi</p> <p>32) oskab osutamise korral nimetada tuttavaid lilli</p> <p>33) küsimise korral iseloomustab ööd ja päeva</p> <p>34) oskab nimetada talve ja suve iseloomulikke nähtuseid (lumi, suvel saab ujuda, on soe)</p> <p>35) oskab nimetada erinevaid ilmastikunähtuseid (sajab lund, vihma, päike paistab)</p> <p>36) teab, et prügi visatakse selleks ettenähtud kohta</p> <p>37) teab, et lilli nopitakse vaasi panekuks</p> <p>38) teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu</p> <p>39) teab valgusfoori ja tulede tähendust (punane, kollane, roheline)</p> <p>40) teab mõisteid <i>sõidutee</i> ja <i>kõnnitee</i></p> <p>41) teab liiklusmärkide tähendust</p> <p>42) teab liiklusvahendeid ja eriotstarbelisi sõidukeid</p> <p>43) teab jalgrattaga sõitmise nõudeid (kiiver)</p> <p>44) teab helkuri kasutamise vajadust</p>
<p>4a. laps</p>	<p>1) ütleb küsimisel oma vanemate eesnimed</p> <p>2) kirjeldab lasteaia erinevate ruumide otstarvet.</p> <p>3) nimetab küsimisel erinevaid elukutseid nende tegevuse alusel (nt pagar küpsetab saia, arst ravib haiget)</p> <p>4) enne uue tegevuse alustamist korrastab eelneva koha.</p> <p>5) paneb iseseisvalt oma riided ettenähtud kohta.</p> <p>6) selgitab, miks tuleb märjad riided kuivama panna.</p> <p>7) selgitab, miks peab ennast kammima ja pesema.</p> <p>8) peseb hambaid täiskasvanu (suulisel) juhendamisel.</p> <p>9) nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa iga päev</p> <p>10) osutab küsimisel kehal südame, kopsude ja aju asukohale.</p> <p>11) põhjendab helkuri kandmise vajadust.</p> <p>12) selgitab, miks maanteedel on üleikäigurajad (sebrad) ja valgusfoorid.</p> <p>13) järgib kokkulepituid rühmareegleid.</p> <p>14) selgitab, et reeglid on vajalikud ohutuse tagamiseks.</p> <p>15) nimetab kohti ja esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nt trepid, rõdu, aknad, kuum toit, lahtine tuli, ravimid, käärid).</p> <p>16) rakendab iseseisvalt põhilisi viisakusreegleid.</p> <p>17) põhjendab lihtsamate lauakommete vajalikkust (nt noa ja kahvliga söömine).</p> <p>18) loob lühiajalisi sõprussuhteid. Lohutab omaalgatuslikult kaaslast</p> <p>19) selgitab kuulnud muinasjutu tegelaste käitumise põhjal „hea” ja „halva” tähendust.</p> <p>20) kirjeldab küsimisel, mille poolest inimesed on erinevad (nt kasv, juuksed).</p> <p>21) nimetab oma kodukoha tuntumaid asutusi (kool, kauplus, postkontor).</p> <p>22) nimetab riigi nime, kus ta elab.</p> <p>23) nimetab Eesti rahvakalendri tähtpäevi, millel t on osalenud: nt mardi-, kadripäev ja vastlapäev.</p> <p>24) kirjeldab, mida tuttavatest köögi- ja puuviljadest valmistada saab.</p> <p>25) kirjeldab, mis juhtub lehtpuude lehtedega sügisel (värvuvad ja langevad).</p> <p>26) eristab okaspuid lehtpuudest.</p> <p>27) nimetab seene osadena kübara ja jala.</p> <p>28) kirjeldab erinevate loomade (erinevaid) elupaiku ja elamisviise (nt rebane elab urus).</p> <p>29) nimetab linnu kehaosi (nt pea, nokk, tiivad).</p> <p>30) küsimisel kirjeldab, et suvel on soe ja talvel külm.</p> <p>31) selgitab küsimisel, et lumi ja jää muutuvad sulades veeks.</p> <p>32) leiab lähiümbrusest kive, liiva, mulda.</p>

	<p>33) kirjeldab metsa</p> <p>34) selgitab ilmastiku muutuste seostest taimede, loomade ja inimestega (nt lehed langevad, loomad jäävad talveunne, inimesed riietuvad soojemalt).</p> <p>35) selgitab öö ja päeva erinevust.</p> <p>36) selgitab, mida talvel lindudele toiduks panna võib.</p> <p>37) põhjendab, miks visatakse praht prügikasti.</p> <p>38) nimetab esemeid, mis on valmistatud puidust, plastmassist.</p>
5a. laps	<p>1) oskab öelda oma nime, vanuse ja soo</p> <p>2) kirjeldab oma perekonda (pereliikmed + onu/tädi, nimed +perekonnanimed)</p> <p>3) kirjeldab oma kodu: korter, talumaja, eramu</p> <p>4) nimetab kodu asukoha: maal(tänav, talukoht), linnas(tänav)</p> <p>5) kirjeldab pereliikmete koduseid toimetusi ja nimetab oma kohustusi nende hulgas</p> <p>6) nimetab oma lasteaia nime</p> <p>7) oskab kirjeldada oma tegevusi ja mängu</p> <p>8) nimetab lasteaiatöötajaid ja nende tegevusi</p> <p>9) teab oma, võõra ja ühise tähendust</p> <p>10) oskab nimetada vanemate ameteid</p> <p>11) kirjeldab üldtuntud elukutseid oma kodukohas</p> <p>12) loetleb tuntumate ametite juure kuuluvaid töövahendeid</p> <p>13) põhjendab mängu-või töökoha korrastamise vahendeid</p> <p>14) teab oma rahvust ja keelt ning riigi tähtsamaid sümboleid</p> <p>15) oskab nimetada sündmusi, mille puhul heisatakse riigilipp</p> <p>16) oskab nimetada erinevaid rahvusi oma rühmas ja kodukohas</p> <p>17) kirjeldab tähtpäevi peres</p> <p>18) oskab kirjeldada tuntumaid rahvakombeid (vastlad, mardi- ja kadripäev) ja nendega seotud tegevusi</p> <p>19) teab mõistete <i>õige</i> ja <i>vale</i> tähendust</p> <p>20) teab üldtuntud viisakusreegleid, tunneb ja järgib lauakombeid</p> <p>21) nimetab küsimise korral sõbra positiivseid omadusi</p> <p>22) oskab sõpra lohutada ja abistada, oskab anda andeks ja leppida</p> <p>23) märkab kaaslast ja oskab teisi arvestada</p> <p>24) oskab väljendada oma emotsioone teisi arvestavalt</p> <p>25) oskab kirjeldada inimeste erinevusi (keeleline, rassiline, vanuseline, tervisest tulenev) ja abivahendeid (prillid, ratastool, vaegnägemine-valge kepp, vaegkuulmine-kuuldeaparaat)</p> <p>26) kirjeldab kodumaja omapära: maja osad ja nende otstarve, ruumid ja nende sisustus</p> <p>27) oskab nimetada erinevaid ruume lasteaias ning teab nende otstarvet</p> <p>28) oskab kirjeldada lasteaia õueala ning seal kasutatavaid vahendeid</p> <p>29) kirjeldab kodumasinaid ja elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte</p> <p>30) kirjeldab erinevaid sõidukeid ja teab nende otstarvet</p> <p>31) kirjeldab, kuidas tema kodus prügi sorteeritakse</p> <p>32) nimetab tervist hoidvaid tegevusi(tervislik toitumine, piisav kehaline aktiivsus, piisav uni ja puhkus, mäng, hea tuju)</p> <p>33) peseb hambaid täiskasvanu juhendamisel</p> <p>34) nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi(hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine)</p> <p>35) nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa iga päev</p> <p>36) oskab nimetada kehaosi ja teab nende vajalikkust</p> <p>37) nimetab kohti, esemeid ja aineid, mis võivad olla ohtlikud (trepid, rõdu, aknad, kuum toit/vedelik, lahtine tuli, ravimid, terariistad, kemikaalid, elekter, veekogud,</p>

	<p>ehitised)</p> <p>38) nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud (talvel jääle minek, mängimine ohtlikes kohtades-tänaval, liivakarjääris, ehitisel, ujumine täiskasvanu järelvalveta, rattasõit kiivrita)</p> <p>39) selgitab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole</p> <p>40) selgitab, miks ei tohi võõrastega kaasa minna</p> <p>41) oskab nimetada oma kodukoha olulisemat veekogu</p> <p>42) oskab nimetada tuntumaid seeni ja kirjeldada neid, mis kasvavad kodukoha metsas</p> <p>43) oskab nimetada tuttavaid loomi, kirjeldada nende välimust ja öelda, kus nad elavad</p> <p>44) teab putukate elupaiku: mesilane ja mesitaru, sipelgas ja sipelgapesa</p> <p>45) oskab nimetada ning kirjeldada puid, lilli, puu- ja köögivilju</p> <p>46) eristab ning nimetab päeva ja ööd (päeva ja öö vaheldumise iseloomustamine ning seostamine taimede ja loomade tegevusega)</p> <p>47) oskab nimetada kõiki aastaaegu ja neid iseloomustada</p> <p>48) nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid</p> <p>49) teab õhu vajalikkust ja kasutamist</p> <p>50) mõistab, et joogivett ja elektrit on vaja kokku hoida</p> <p>51) teab, et inimene saab talvel loomi aidata</p> <p>52) mõistab, et on vaja istutada puid ja muid taimi</p> <p>53) oskab hoida enda ümber puhtust looduses, kodu ümbruses jm</p> <p>54) teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett, valgust ja õhku</p> <p>55) oskab kirjeldada erineva temperatuuri mõju taimedele, loomadele ja inimesele.</p> <p>56) teab valgusfoori tulede süttimise järjekorda ning nende tähendust</p> <p>57) teab, kuidas sõiduteed ületada</p> <p>58) oskab ületada tänavat jalgrattaga (jalgratas käe kõrval)</p> <p>59) teab liiklusmärkide tähendusi</p> <p>60) teab liiklusvahendite erinevusi ning eriotstarbeliste sõidukite ülesandeid ja tähtsust</p> <p>61) oskab ühissõidukis käituda</p> <p>62) teab turvavöö ja turvatooli vajalikkust sõidukis</p> <p>63) oskab kirjeldada liiklemise ohtusid erinevates ilmastikuoludes</p> <p>64) oskab selgitada, kus ja kuidas helkurit kanda</p>
6a. laps	<p>1) ütleb küsimisel oma koduse aadressi.</p> <p>2) kirjeldab oma lasteaia asukohta.</p> <p>3) selgitab vestluses enimtuntud ametite (nt arst, tuletõrjuja, politsei, õpetaja) vajalikkust.</p> <p>4) paneb märjad riided ise kuivama.</p> <p>5) korrastab oma isiklike esemete hoiukohta (riidenagi või – kapp, töökarpi).</p> <p>6) selgitab, kuidas hoida enda ja teiste tervist.</p> <p>7) selgitab, et suitsetamine sh passiivne suitsetamine (viibimine tubakasuitsuses keskkonnas) ja alkoholi tarvitamine kahjustavad tervist.</p> <p>8) selgitab, miks igal lapsel on isiklikud hügieenitarbed (kamm, hambahari, käterätik).</p> <p>9) selgitab, miks tekivad hambaaugud.</p> <p>10) põhjendab, miks piimahambad ära tulevad (sest nende asemele kasvavad jäävhambad).</p> <p>11) selgitab taldrikureegli põhimõtet (pool taldrikust on täidetud köögiviljaga, veerand teraviljaga – kartul või riis või makaron ja veerand liha või kalaga).</p> <p>12) selgitab, kust pärinevad igapäevased toiduained (nt kohupiima valmistatakse piimast, leiba teraviljast).</p> <p>13) valmistab koos täiskasvanuga lihtsamaid toite</p> <p>14) nimetab erinevaid meeelundeid (kuulmis- ja tasakaaluelund, nägemis-, haistmis-</p>

	<p>ning maitsmiselund).</p> <p>15) märkab ja mõistab enda ja teiste (ka pildil ja fotol) emotsioone (hirm, kurbus, üllatus, viha, rõõm).</p> <p>16) kuulab lühiajaliselt kaaslast.</p> <p>17) kirjeldab jalakäija ja jalgratturi ohutu liiklemise põhimõtteid.</p> <p>18) mõtleb koos õpetajaga välja ühised rühmareeglid.</p> <p>19) kasutab terariistu ohutult.</p> <p>20) nimetab Hādaabi numbri 112 ja simuleerib selle kasutamist.</p> <p>21) põhjendab viisakusreeglite järgimise vajadust.</p> <p>22) põhjendab, miks on hea omada sõpra/sõpru.</p> <p>23) loob püsivaid sõprussuhteid.</p> <p>24) väljendab oma käitumisega, et inimeste huvid ja arvamused võivad erineda (nt näitab üles viisakat huvi teise tegevuse vastu, mis ei pruugi endale meeldida).</p> <p>25) selgitab erinevate abivahendite (nt prillid, ratastool, kaldteed tänavatel) vajadust.</p> <p>26) kirjeldab oma kodukohta (kodu, pere, loomad, naabrid).</p> <p>27) kirjeldab, mida on koduvalla/ -linna lipul kujutatud.</p> <p>28) nimetab Eesti rahvuslinnu ja -lille.</p> <p>29) nimetab 2-3 erinevat rahvust ja keelt.</p> <p>30) kirjeldab tuntumate rahvakalendri tähtpäevadega seotud kombeid.</p> <p>31) nimetab Eesti rahvustoite, mida ta on ise söönud (nt kama, hapukapsad, verivorst).</p> <p>32) loetleb puu osi (tüvi, võra, oksad).</p> <p>33) nimetab 3-4 lehtpuud (nt pihlakas, kastan, tamm).</p> <p>34) nimetab 2-3 viljapuud (õuna-, piri-, ploomipuu).</p> <p>35) nimetab erinevate loomade (ka põhja- ja lõunamaa-) seast need, kes elavad Eestis.</p> <p>36) põhjendab, miks mõned linnud lendavad soojale maale.</p> <p>37) nimetab tuntumaid paigalinde (nt varblane, tihane, tuvi) ja rändlinnuliike (nt pääsuke, kuldnokk).</p> <p>38) nimetab erinevaid veekogusid (jõgi, järv, meri).</p> <p>39) põhjendab, miks on õhk inimestele, taimedele ja loomadele vajalik.</p> <p>40) kirjeldab kivide, liiva ja mulla kasutamise võimalusi.</p> <p>41) kirjeldab sood ja raba</p> <p>42)nimetab aastaaegu. Kirjeldab aastaegade olulisi tunnuseid.</p> <p>43) kirjeldab, kuidas saab inimene lindude ja loomade eest hoolitseda (toit, pesakastid) erinevatel aastaegadel.</p> <p>44) selgitab, kuidas loodusvarasid säästlikult kasutada. Põhjendab, miks prügi sorteeritakse.</p> <p>45) selgitab, kuidas mõned inimeste loodud esemed mõjuvad loodusele halvasti (nt autode heitgaasid, põlev plastmass).</p>
7a. laps	<p>1) oskab end tutvustada</p> <p>2) teab oma kohustusi ja õigusi</p> <p>3) kirjeldab enda omadusi ja huve</p> <p>4)teab oma pereliikmeid ja lähissugulasi</p> <p>5) mõistab, et pered võivad olla erinevad</p> <p>6) jutustab oma vanavanematest</p> <p>7) oskab kirjeldada oma kodu ja kodukohta</p> <p>8) teab kodust aadressi ja telefoni</p> <p>9) teab lasteaia aadressi</p> <p>10) nimetab erinevaid ameteid lasteaias ja nende vajalikkust</p> <p>11) kirjeldab lasteaia kodukorda ning teab rühmareegleid ja traditsioone</p>

- 12) teab kooli kui õppimise kohta
- 13) oskab kirjeldada, mille poolest lasteaed koolist erineb
- 14) oskab nimetada pereliikmete elukutseid ja ameteid
- 15) teab ja oskab kirjeldada erinevaid elukutseid ning nende vajalikkust
- 16) mõistab töö ja vastutuse tähtsust
- 17) soovib osaleda jõukohastes kodutöodes
- 18) selgitab raha otstarvet
- 19) nimetab Eesti riigi sümboleid (lipp, hümn, vapp, lind, lill, kivi)
- 20) teab koduvalla sümboleid
- 21) oskab Eesti kaardil näidata oma kodukohta
- 22) teab Eesti Vabariigi presidendi nime
- 23) oskab nimetada teisi rahvusi ja keeli ning teab nende kombeid ja traditsioone
- 24) suhtleb teistest rahvustest lastega
- 25) teab ja nimetab eesti lähinaabreid (Läti, Soome, Rootsi, Venemaa)
- 26) teab eesti rahva traditsioone ja kombeid
- 27) teab tähtpäevi ja nende tähistamise vajalikkust (emakeelepäev, tarkusepäev, lastekaitsepäev, sõbrapäev jne)
- 28) oskab kirjeldada tähtpäevade tähistamist oma lasteaias või kodus (kolmekuningapäev, volbripäev, jaanipäev, hingedepäev)
- 29) oskab nimetada riiklikke pühi ja nendega seotud traditsioone (riigi aastapäev, võidupüha)
- 30) teab mõistete *ausus* ja *autus* tähendust ning oskab vastavalt käituda
- 31) oskab järgida käitumisreegleid erinevates olukordades (poes, teatris, kirikus)
- 32) mõistab vastutust oma tegude ja käitumise eest
- 33) oskab luua ja hoida sõprussuhet; teab sõpruse tähendust, oskab kirjeldada sõbraks olemist ning sõber olla.
- 34) kirjeldab tundeid, mis tekivad tülitsetes ja leppides
- 35) oskab kirjeldada oma emotsioone ja tundeid
- 36) oskab kaasinimestega tähelepanelikult käituda (vanemad, vanavanemad)
- 37) oskab arvestada oma arvamustest ja huvidest erinevaid huve ja arvamusi
- 38) teab nimetada erivajadustega inimestele vajalikke abivahendeid
- 39) pakub abi erivajadustega inimestele oma võimete ja võimaluste piires
- 40) oskab kirjeldada vanaaja kodu ja selle sisustust, teab nimetada kõrvalhooneid ning nende otstarvet
- 41) oskab nimetada maja ehituseks kasutatavaid materjale (puit, kivi jm)
- 42) oskab nimetada teenindusasutusi ja nende vajalikkust (pood, polikliinik, juuksur, apteek jne)
- 43) teab nimetada kodukohale olulisi ehitisi (mõis, kirik, veski jm)
- 44) kirjeldab kodumasinaid ja elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte
- 45) oskab nimetada või kirjeldada erineva töö tegemiseks vajalikke sõidukeid (kraanaauto, teerull jne)
- 46) teab, miks on vaja prügi sortida (paber, plast, patareid)
- 47) oskab kirjeldada asjade korduva kasutamise võimalusi
- 48) mõistab asjade säästlikku kasutamise vajalikkust (tarbetud ostud, raiskamine)
- 49) kirjeldab, mida tähendab tema jaoks terve olemine
- 50) kirjeldab, kuidas hoida enda ja teiste tervist
- 51) teab, mis on haigus
- 52) teab, milline tegevus või käitumine kahjustab tervist (suitsetamine, sh passiivne suitsetamine, vägivald)
- 53) selgitab, miks tekib hambakaaries (hambaaugud)
- 54) järgib hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus
- 55) oskab nimetada, milliseid toiduained on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve
- 56) selgitab, mis on südame ja kopsude kõige olulisem ülesanne, ning teab, millised tegevused aitavad neid hoida tervena
- 57) teab tüdruku ja poisi erinevusi
- 58) teab ja tunnetab ümbritsevaid ohte (olukordadest, inimestest, keskkonnast, loomadest ja

<p>käitumisest põhjustatud ohud)</p> <p>59) teab, millised on turvalise käitumise reeglid erinevates situatsioonides ja keskkondades</p> <p>60) nimetab hädanumbrid 112 ja oskab seda kasutada</p> <p>61) teab ja kirjeldab, kuidas tegutseda ohuolukordades (vette kukkumine, äbi jää vajumine, tulekahju, põletus, teadvuseta või raskelt vigastada saanud kaaslane)</p> <p>62) selgitab, kuidas käituda eksinuna linnas/maal või metsas</p> <p>63) oskab kirjeldada kodukoha loodust (mere ääres, park, mets, suur puu jne), nimetada ning iseloomustada metsloomi, koduloomi, putukaid)</p> <p>64) oskab nimetada teravilju, mida kasutatakse söögiks või mis kasvavad kodukoha lähedal põldudel</p> <p>65) nimetab tuntumaid erineva elupaiga ja viisiga loomi ning kirjeldab nende välimust</p> <p>66) teab loomade käitumise erinevusi eri aastaegadel (rändlinnud, talveuni, pesaehitus ja poegade toitmine)</p> <p>67) oskab kirjeldada tuttavate putukate välimust ja nende elupaiku</p> <p>68) oskab nimetada ning kirjeldada aias ja metsas kasvavaid taimi (marjad: mustikas, maasikas, pohl, sõstar, tikker; puud: õunapuu, pirnipuu, kirsipuu, toomingas, pihlakas)</p> <p>69) kirjeldab oma sõnadega loodust ja inimesi erinevates tsüklites: ööpäev, nädal, aastaring</p> <p>70) seostab muutusi looduses aastaegade vaheldumisega ning oskab neid kirjeldada.</p> <p>71) oskab nimetada inimeste iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (seemnete külvamine, taimede istutamine, põldude kündmine, mererannas päevitamine, veekogudes ujumine, jalgrattaga sõitmine, lehtede riisumine, suusatamine jne)</p> <p>72) oskab nimetada loomade iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (ehitavad pesa, toidavad poegi, talveuni, rändamine lõunasse)</p> <p>73) selgitab ilmastikunähtuste seost aastaegadeaga</p> <p>74) suhtub ümbritsevasse hoolivalt ning käitub seda säästvalt</p> <p>75) kirjeldab, millised on inimtegevuse positiivsed ja negatiivsed mõjud tema koduümbruse loodusele</p> <p>76) teab, kuidas loomi talvel aidata ja oskab seda teha</p> <p>77) teab, kuidas viga saanud või inimese hüljatud looma aidata</p> <p>78) teab prügi sorteerimise vajalikkust ning oskab sortida lihtsamat prügi (pudelid, paber, olmeprügi)</p> <p>79) soovib osaleda looduse korrastamises</p> <p>80) selgitab valguse, temperatuuri, vee, toitainete ning õhu tähtsust taimedele, loomadele ja inimestele</p> <p>81) oskab kirjeldada oma teekonda kodust lasteaeda</p> <p>82) teab, kuidas ületada ristmikku.</p> <p>83) teab liiklemise erinevust linnas ja maal</p> <p>84) oskab kasutada hädaabinumbrit 112</p> <p>85) teab, kuidas käituda ühissõidukist väljudes</p> <p>86) teab rulluiskude ja rulaga sõitmise nõudeid (kiiver, põlvekaitsmed, küünarnukikaitsmed, ohutud paigad)</p> <p>87) teab, kuhu kinnitada helkurribad.</p>
--

2.5.2 Vald kond KEEL JA KÕNE

Eesmärgid:

- 1) tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- 2) kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist lauseehitust;
- 3) tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

Sisu:

1) keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;

2) suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;

3) lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

1) lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;

2) peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalsetes suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;

3) suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;

4) õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult;

5) mitmekesistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

Lapse arengu eeldatavad tulemused

2a. laps	1) suhtleb täiskasvanuga esemetega tegutsemise ajal 2) eelistab suhtluspartnerina peamiselt tuttavat täiskasvanut 3) kasutab suheldes mitteverbaalseid vahendeid (osutamist) koos üksikute sõnadega 4) vastab täiskasvanu küsimustele ja korraldustele tuttavas situatsioonid mingi tegevuse, häälsuse või 1-2 sõnalise ütlusega 5) kasutab tuttavas situatsioonis ja tegevuses grammatiliselt vormistamata 1-2 sõnalisi lauseid (nt Miku õue p.o Mikk tahab õue minna) 6) kasutab üksikuid käände- ja pöördvorme juhuslikult mõne sõna puhul (nt ainsuse omastav, osastav, tegusõna 3. pööre) 7) kasutab sõnu enamasti ühes üksikuid sõnu juhuslikult 2-3 vormis 8) väljendab kõnes mõnda järgmistest suhetest: eitus (ei taha), kuuluvus (tädi lusikas), asukoht (emme siia), omadus (auto katki), subjekti-objekti suhe (issi anna pall) 9) kasutab oma kogemustega seostuvaid konkreetse tähendusega sõnu (umbes 50) tuttavas situatsioonis 10) kasutab nimi- ja tegusõnu (nt näu, p.o kiisu, anna, opa, p.o võta sülle), ase- ja määrsõnu (nt siia, seal, nii) 10) mõistab sõnu (rohkem kui 50) ühes kindlas tähenduses tuttavas olukorras 11) hääldab õigesti mõnda üksikut lühikest sõna 12) hääldab sõnades õigesti häälduslikult lihtsamaid häälikuid (nt a, e, i, o, u, p, m, t, l) 13) vaatab koos täiskasvanuga pildiraamatuid, täiendab täiskasvanu juttu osutamise ja pildile või üksiku sõna ütlemise pildi kohta.
3a.	1) osaleb dialoogis: esitab küsimusi, väljendab oma soove ja vajadusi, vastab vajaduse korral rohkem kui ühe lausungiga

laps	<p>2) kasutab erinevat intonatsiooni ja hääletugevust sõltuvalt suhtlusesmärgist (teatamine, küsimine, palve jm)</p> <p>3) kommenteerib enda ja /või kaaslase tegevust 1-2 lausungiga</p> <p>4) mõistab teksti, mis on seotud tema kogemuse ja tegevusega</p> <p>5) loeb peast või kordab järele 1-2 realist luuletust</p> <p>6) mõistab ning kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3-5 sõnalisi lihtlauseid</p> <p>7) kasutab kõnes õigesti enamikku käänevorme</p> <p>8) kasutab kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi (nt joonista! Istu!)</p> <p>9) kasutab kõnes õigesti tegusõna kindla kõneviisi olevikuvorme (nt sõidab, laulavad)</p> <p>10) kasutab kõnes õigesti tegusõna ma- ja da- tegevusnime (nt hakkame mängima, ei taha mängida)</p> <p>11) kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte, nähtusi</p> <p>12) kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega ta ise on kokku puutunud</p> <p>13) kasutab kõnes värvust, suurust jt hästi tajutavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu</p> <p>14) kasutab kõnes mõningaid üldnimetusi (nt lapsed, riided)</p> <p>15) kasutab tagasõnu (all, peal, sees, taga) ruumisuhete tähistamiseks</p> <p>16) kasutab oma kõnes tuttavaid 1-2 silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris</p> <p>17) hääldab õigesti enamikku häälikuid (erandid võivad olla r, s, k, õ, ü)</p> <p>18) vaatab üks ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid: keerab lehte, osutab pildile ning kommenteerib pilte</p> <p>19) kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid etteloetud tekste</p> <p>20) eristab kuulmise järgi tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu üksteisest (nt tass-kass, pall-sall, tuba-tuppa), osutades pildile või objektile</p>
4a laps	<p>1) algatab ise aktiivselt suhtlust</p> <p>2) suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega koostegevuses</p> <p>3) küsib täiskasvanult palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta</p> <p>4) kommenteerib enda ja kaaslase tegevust (räägib, mida tehti) 2-3 lausungiga</p> <p>5) räägib 2-3 lausungiga mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest</p> <p>6) jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi</p> <p>7) kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid, sh koondlauseid</p> <p>8) kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid (sidesõna ja, aga)</p> <p>9) kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme (nt sõitis, laulsid)</p> <p>10) mõistab ja kasutab kõne nii üld-kui ka liignimetusi (nt kuusk, kask – puud; tuvi, kajakas-linnud)</p> <p>11) kasutab kõnes objektide osade detailide nimetusi (käpad, saba, rool)</p> <p>12) kasutab kõnes mõningaid liitsõnu (tuttmuks, kelgumägi) ja tuletisi (täpiline, laulja)</p> <p>13) kasutab oma kõnes tuttavaid 2-3 silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris</p> <p>14) hääldab sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (nt –nt, -lt, -mp)</p> <p>15) tunneb täiskasvanu häälimise või rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas</p> <p>16) tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti</p> <p>17) matkib lugemist ja kirjutamist, kritseldades kriidi või pliiatsiga</p>
5a laps	<p>1) kasutab kõnes mõningaid vastandsõnu (nt lühike-pikk, must-puhas)</p> <p>2) kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (nt arg, kaval, igav)</p> <p>3) kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu hommik, päev, õhtu, öö</p> <p>4) moodustab vajaduse korral sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (nt tikkudest maja –tikumaja; nuga õuna koorimiseks-õunanuga)</p> <p>5) hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid</p> <p>6) hääldab õigesti 3-4 silbilisi tuttava tähendusega sõnu</p> <p>7) hääldab õigesti kõiki häälikuühendeid 1-2 silbilistes tuttava tähendusega sõnades</p> <p>8) hääldab õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu (nt taburet, banaan, diivan)</p> <p>9) tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (va häälikuühendites)</p> <p>10) kuulab ettelugemist, olles seejuures aktiivne (osutab pildile, küsib, parandab ettelugejat)</p>

	tuttava teksti puhul) 11) kirjutab õigesti üksikuid sõnu trükitähtedega (nt oma nime)
6a laps	<ol style="list-style-type: none"> 1) räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta (nt kus ja kellega ta elab? Kas tal on lapsi?) 2) kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja, narritamist 3) püsib teemas, vajaduse korral läheb kaasa teiste algatatud teemamuutusega 4) annab edasi kuulnudteksti (nt muinasjutu) sündmuste järgnevust, põhjusi ning tegelaste käitumist täiskasvanu suunavate küsimuste/korralduste abil 5) jutustab pildi või kogemuse põhjal seotud lausungitega 6) jutustades seob lausungeid peamiselt sõnadega ja siis, siis, ja 7) suunab kõnega kaaslaste tegevust ja annab sellele hinnanguid 8) kasutab kõnes õigesti saava ja rajava käände vorme (saab lauljaks, jookseb kivini) 9) märkab grammatikavigu täiskasvanu kõnes (nt lugeb p.o loeb; mõmmi maga p.o mõmmi magab; lillene p.o lilleline; seen kasvab all kuuse p.o seen kasvab kuuse all) ning osutab neile 10) kasutab kõnes enamasti õigesti umbisikulist tegumoodi (loetakse, pesti) 11) kasutab kõnes õigesti aega väljendavaid määrsõnu eile, täna, homme 12) kasutab kõnes mõningaid samatähenduslikke sõnu (nt jookseb, lippab, sibab) 13) mõistab samatüveliste sõnade tähenduste erinevusi (joonistaja, joonistus, jooneline) 14) kasutab õigesti sihilisi ja sihituid tegusõnu (nt veereb-veeretab; sõidab-sõidutab) 15) nimetab ühe õpitud kategooria piires vähemalt 2 sõna (nt lilled: tulp, roos) 16) kordab järele ja hääldab ise õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu 17) häälib täiskasvanu abiga (järele korrates, abivahendeid kasutades) 1-2 silbilisi sulghäälikuta ja häälikuühendita sõnu 18) määrab hääliku asukoha (alguses, lõpus, keskel) häälikuühendita sõnas 19) kordab täiskasvanu eeskujul eri vältes kahest sõnast koosnevaid ridu (nt koli-kolli,(III v); koli kolli (II v); koli- kooli (III v); koli-kooli (II v) 20) loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (nt poe- ja tänavanimed, sildid)
7a laps	<ol style="list-style-type: none"> 1) kasutab dialoogis erinevaid suhtlusstrateegiaid (nt veenmine, ähvardamine) sõltuvalt suhtluseesmärkidest 2) valib intonatsiooni ja sõnu olenevalt kaassuhtlejast (laps, täiskasvanu) ja/või suhtlusolukordadest (kodu, võõras koht) 3) mõistab kaudseid ütlusi (nt Ruumis on aken lahti. Otsene ütlus: Pane aken kinni! Kaudne ütlus: Mul on jahe) 4) jutustab olu- ja tegevuspiltide järgi, kirjeldab tuttavaid esemeid ja nähtusi, andes edasi põhisisu ning olulised detailid 5) tuletab mõttelüngaga tekstis iseseisvalt puuduva info 6) räägib sellest, mida hakkab tegema (plaanib välikõnes tuttavaid tegevusi) 7) laiendab jutustades täiskasvanu suunamisel teksti (tuletab eelnevat ja järgnevat tegevust, sündmust) 8) jutustamise ajal parandab ja täpsustab oma teksti 9) kasutab kõnes kõiki käändevorme ainsuses ja mitmuses, sh harva esinevaid (nt olev kääne: arstina) 10) kasutab kõnes käändevorme harva esinevates funktsioonides (nt kohakäänded ajasuhete väljendamiseks: hommikust õhtuni) 11) kasutab kõnes õigesti osastava ja sisseütleva käände erinevaid lõpuvariante (nt palju linde, konni, autosid) 12) kasutab kõnes enamasti õigeid laadivahenduslikke sõnu (poeb-pugema; siga-sead) 13) kasutab õigesti põimlauseid, mis väljendavad põhjust (...sest...), tingimust (kui...,siis), eesmärki (... , et...) 14) selgitab kuulnud kujunduslike väljendite (tuul ulub, kevad koputab aknale) tähendust oma sõnadega ja/või toob enda kogemusega seotud näiteid 15) kasutab kõnes mõningaid abstraktse (s.o mittekogetava vastega) tähendusega sõnu (nt tundeid, vaimset tegevust tähendavaid sõnu mõtlen, arvan, julge, lahke) 16) kasutab kõnes inimesi ja inimese tegevust iseloomustavaid sõnu 17) liidab ja tuletab analoogia alusel tuttavas kontekstis keelenormi järgides sõnu

<p>18) kasutab õigesti aja-ja ruumisuhteid väljendavaid sõnu (nt vahel, kohal, otsas, varem, hiljem, enne, pärast)</p> <p>19) mõistab abstraktseid üldnimetusi õpitud valdkondades (nt sõidukid, elusolendid, tähtpäevad, kehaosad)</p> <p>20) kordab õigesti järele tähenduselt võõraid sõnu</p> <p>21) hääldab õigesti võõrhäälikuid (f, Š) tuttavates sõnades (nt fanta, Šokolaad)</p> <p>22) nimetab ja kirjutab enamikke tähti</p> <p>23) veerib 1-2 silbilisi sõnu kokku, pikemaid sõnu loeb aimamisi (järgneva kontrollita) ja eksib sageli</p> <p>24) häälib õigesti 1.2 silbilisi ka sulghäälikuid sisaldavaid häälikuühenditeta sõnu</p> <p>25) kirjutades märgib õigesti 1-2 silbiliste häälikuühenditeta sõnade häälikustruktuuri (nt lähen koli)</p> <p>26) eristab häälikuühenditeta sõnas kuulmise järgi teistest pikemat häälikut</p> <p>27) jagab kuuldud lause sõnadeks, kasutades sõnade arvu märkimiseks abivahendeid</p> <p>28) muudab täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri (nt koll-kool; linna(IIIv) –lina; tibu-tippu)</p> <p>29) tunneb ära luuletuse ja muinasjutu kui kirjandusžanri</p>

2.5.3 Vald kond EESTI KEEL KUI TEINE KEEL

Eesmärgid:

- 1) tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- 2) soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;
- 3) tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- 4) kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

Sisu:

- 1) kuulamine;
- 2) kõnelemine;
- 3) Eesti kultuuri tutvustamine.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) peetakse oluliseks eesti keelt kuulata ja omandada keeleoskus tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst (nt ümbritsevad esemed jmt);
- 2) pööratakse erilist tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele: kasutatakse miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi ja mitmesuguseid näitlikke vahendeid;
- 3) suunatakse last õpitavat keelt kasutama igapäevategevustes ning suhtlemisel, luuakse selleks lapsi huvitavaid olukordi, sh väljaspool lasteaeda (kauplus, teater, spordivõistlus, õppekäik jm);
- 4) korratakse õpitut erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides, keeleõpet seotakse teiste tegevustega – liikumine, laulmine, käeline tegevus, vaatlemine jm;
- 5) vestlusteemade valimisel lähtutakse lapse kogemustest, samateemalistest vestlustest rühmas või kodus (emakeeles);
- 6) valitakse mitmekesiseid pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid ettelugemiseks ja ühiseks lugemiseks;

7) pedagoog rõhutab õige kõne mudelite kasutamist ning osutab vigadele delikaatselt, sõna või fraasi korrektsena korrates.

Lapse arengu eeldatavad tulemused

(mitte –eesti kodukeelega lapsed mitte-eesti õppekeelega rühmas)

3-4a. laps	<ol style="list-style-type: none"> 1) tunneb huvi eesti keele vastu 2) kuulab ja tajub eesti keele kõla 3) kordab järele lihtsamaid sõnu 4) tunneb huvi Eesti rahvussümbolite vastu
4-5a laps	<ol style="list-style-type: none"> 1) reageerib adekvaatselt lihtsamatele korraldustele 2) kuulab eestikeelset ettelugemist või jutustamist 3) mõistab lihtsamaid õpitud küsimusi 4) tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid ning mõistab neid 5) teab õpitud lihtsamaid viisakusväljendeid 6) tunneb aktiivset huvi asjade nimetuste vastu 7) kordab järele õpitud sõnu ning kasutab neid tuttavate esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks 8) oskab vastata lihtsamatele küsimustele 9) hääldab järele kuulatud sõnu 10) tunneb ära Eesti lipu ja oskab seda kirjeldada 11) oskab nimetada, mis riigis ta elab 12) tunneb huvi Eestis tähistatavate rahvakalendri tähtpäevade vastu 13) tunneb huvi eesti rahvaloomingu vastu
5-6a laps	<ol style="list-style-type: none"> 1) reageerib adekvaatselt eesti keeles antud korraldustele 2) kuulab eesti keelset ettelugemist või jutustamist ning tunneb kuuldu pildid ära 3) mõistab õpitud küsimusi 4) tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid ning mõistab neid 5) kasutab õpitud viisakusväljendeid 6) kasutab õpitud sõnu esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks 7) oskab koostada lihtsamaid fraase ja lauseid 8) kasutab endast rääkides sõna mina 9) vastab küsimustele õpitu piires 10) teab peast mõnda eestikeelset laulu või luuletust 11) tunneb huvi eesti keeles lugemise ja kirjutamise vastu 12) tunneb kirjapildis ära oma nime 13) tunneb eesti rahvussümbolitest ära Eesti lipu, rahvuslille ja rahvuslinnu ning oskab neid nimetada 14) oskab nimetada mõningaid Eestis tähistatavaid riiklikke ja rahvuslikke tähtpäevi 15) oskab laulda mõnda tuntud eesti lastelaulu 16) teab mõnda eestikeelset liisusalmi
6-7a laps	<ol style="list-style-type: none"> 1) reageerib adekvaatselt eesti keeles antud korraldustele 2) kuulab ja mõistab kõnet, mis on vahetult seotud õpitud suhtlussituatsiooniga 3) mõistab etteloetud või jutustatud eakohase eestikeelse teksti põhisisu 4) mõistab esitatud küsimusi 5) tunneb ära õpitud/omandatud sõnad ja väljendid ning mõistab neid 6) kasutab elementaarseid viisakusväljendeid erinevates situatsioonides 7) kõneleb õpitud sõnavara piires, suudab alata ja lõpetada lihtsamat vestlust 8) vastab küsimustele ning oskab ise esitada lihtsamaid küsimusi 9) vastab küsimustele ning oskab ise esitada lihtsamaid küsimusi 10) moodustab ise lihtsamaid fraase ja lihtlauseid 11) räägib õpitud sõnavara piires endast ja oma perest ning vestleb õpitud teemadel 12) teab peast mõnda eestikeelset luuletust ja laulu 13) tunneb eesti keel häälikuid ja tähti 14) hääldab korrektselt lihtsamaid häälikuid

	15) tunneb kirja pildis ära mõned eestikeelsed sõnad 16) oskab kirjutada oma nime trükitähtedega 17) teab ja oskab Eesti rahvussümbolitest kirjeldada Eesti kippu, rahvuslille, rahvuslindu ning nimetab vähemalt kaks eesti rahvustoitu 18) oskab kirjeldada mõne Eestis tähistatava tähtpäevaga seotud kombeid, sh oma kogemuste põhjal 19) oskab laulda mõnda lihtsamat eesti rahvalaulu 20) tunneb ära eesti rahvarõivad
--	---

2.5.4 Valdkond MATEMAATIKA

Eesmärgid:

- 1) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- 2) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;
- 3) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- 4) mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- 5) mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- 6) tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
- 7) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Sisu:

- 1) hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- 2) suurused ja mõõtmine;
- 3) geomeetrilised kujundid.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- 2) harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- 3) seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- 4) suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- 5) toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

Lapse arengu eeldatavad tulemused

2a.	1) juhendamisel leiab etteantud esemete hulgast teise samasuguse eseme (nt sama värvi pall). 2) juhendamisel paigutab esemeid üksteise sisse, peale. 3) leiab erinevate esemete hulgast üks kuni kaks täiskasvanu
-----	---

laps	kirjeldatud eset (nt kolme erineva nuku hulgast – <i>leia sinise kleidiga nukk</i> ; erinevate mänguasjade hulgast – <i>leia kaks karu</i>). 4) juhendamisel osutab esemetele, mida on üks ja mida on palju. 5) juhendamise järgi eraldab etteantud esemete hulgast suurema või väiksema eseme. 6) leiab täiskasvanu juhendamisel katsetuste kaudu sarnase kujundi (ümmargune, kandiline) üksühese vastavuse teel (nn toppimismängud).
3a. laps	1) rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse (värvus, kuju, suurus vms) järgi hulgaks 2) leiab erinevate esemete hulgast <i>paju ja üks</i> 3) loendab asju kolme piires ning vastab küsimusele <i>mitu on?</i> 4) näeb ja leiab esemetes erinevusi (suur-väike) 5) leiab samasuguse kujundi peale-, kõrvuti –või sisseasetamise teel 6) kompimise – veeretamisega eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid, sh ringi ja ruutu 7) vestleb <i>ööle ja päevale</i> iseloomulikust ning matkib tegevusi mängus 8) orienteerub oma kehal ja näitab, mis asub <i>ülal-all, kõrval, ees-taga</i>
4a laps	1) otsustab, kas nimetatud ese kuulub (ei kuulu) moodustatud hulka 2)paaride moodustamisega (üksühesesse vastavusse seadmisega) saab teada, et esemeid on võrreldavates hulkades <i>sama palju, ühepalju</i> ehk <i>võrdselt</i> 3) võrdleb (järjestab) kahte eset suuruse (<i>suurem-väiksem</i>) pikkuse (<i>pikem-lühem</i>), laiuse (<i>laiem-kitsam</i>) järgi ning kasutab mõisteid 4) eristab kolmnurka ja nelinurka ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid rühmatoast, õuest ja tänavalt 5) leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid (piltidel, vestlustes vm) 6) eristab <i>hommikut</i> ja <i>õhtut</i> (kirjeldab tegevusi) 7) määrab teiste laste ja esemete asukohta enda suhtes: <i>ülal-all, ees-taga (minu ees, minu taga jne)</i>
5a laps	1) rühmitab esemeid olendeid kahe erineva tunnuse alusel (rühma lapsed on poisid ja tüdrukud) 2) võrdleb esemete hulki paaridesse seades ning otsustab, mida on <i>rohkem kui, vähem kui</i> 3) tutvub arvudega 10-ni 4) järjestab esemeid kõrguse järgi (<i>kõrgem-madalam</i>) 5) järjestab 3 eset suuruse pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi 6) näeb ja oskab kirjeldada ruudu ja ristküliku sarnasusi ja erinevusi ning leiab sarnaseid kujundeid ümbritsevast 7) teab ööpäeva osi <i>hommik-päev-õhtu-öö</i> ; kirjeldab tegevusi ja sündmusi <i>eile-täna-homme</i> 8) määrab enda asukohta teiste laste ja asjade suhtes (<i>seisan Alo taga, olen tahvli ees</i>) 9) määrab vasakut ja paremat poolt
6a laps	1) loendab 12 piires, teab arvude rida 12ni 2) oskab nimetada antud arvule eelnevat/järgnevat arvu 3) tunneb numbrimärke 4) võrdleb arve (on suurem kui, on väiksem kui) 5) paneb kokku kahe hulga esemeid ja liidab 6) võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab 7) järjestab kuni 5 eset suurustunnuse järgi 8) leiab vaadeldavat objektist silma järgi <i>suurema-väiksema-sama suure</i> ning kontrollib objekte kõrvutades 9) hindab kaugust silma järgi 10) mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõtevahendiga 11) järjestab raskuse ka paksuse järgi 12) koostab mustreid, laob pilte kujunditest 13) rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse vm järgi 14) kirjeldab tegevusi erinevatel nädalapäevadel ja teab nädalapäevade järjestikuseid nimetusi 15) eristab mõisteid <i>kiiresti-aeglaselt, varsti, hiljem, kohe</i> 16) määrab esemete asukohta teiste esemete suhtes: <i>all-peal, kohal, keskel, äärel, vasakul-paremal</i> 17) orienteerub ruumis (õues) juhendite järgi
7a	1) mõtestab arvude rida 12ni

laps	<p>2) liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb ja kasutab vastavaid sümboleid (+, -, =)</p> <p>3) oskab koostada matemaatilisi jutukesi 2 etteantud hulga järgi</p> <p>4) teab igapäevaeluks kasutatavaid pikkusmõõte cm, m, km; massimõõtu liiter; rahaühikuid kroon ja sent ning kasutab neid mängutegevustes</p> <p>5) mõõdab pikkust, raskust ja vedelikku kokkulepitud mõõtevahendiga</p> <p>6) eristab ruumilisi kujundeid (kuup, kera, risttahukas, püramiid) tasapinnalistest kujunditest (ruut, ring, ristkülik ja kolmnurk)</p> <p>7) teab kuude nimetusi ning enda sünnikuud ja päeva</p> <p>8) määrab kellaaja täistundides ning koostab päevakava</p> <p>9) kasutab kõnes õigesti sõnu <i>enne, praegu, hiljem-varem, noorem-vanem</i></p> <p>10) orienteerub tasapinnal (paberil)</p>
------	---

2.5.5 Valdkond KUNST

Eesmärgid:

- 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- 3) vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- 4) kasutab õpituid voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- 5) kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- 6) vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Sisu:

- 1) kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- 2) kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- 3) tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- 4) kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- 2) suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid;
- 3) kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- 4) arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;
- 5) julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;
- 6) viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või

kombineeritakse erinevaid materjale;

7) suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödesse tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

Lapse arengu eeldatavad tulemused

2a. laps	<ol style="list-style-type: none">1) juhendamisel muljub voolimismaterjali, mängides muudab vabalt savitüki kuju.2) juhendamisel tükeldab savi, plastiliini.3) tegevust jälgendades vajutab voolimismassi auke.4) kritseldab varasemast liikuvama ja vabama käega.5) juhendamisel tõmbab jämedate joonistusvahenditega erinevaid jooni.6) hoiab meeldetuletamisel paberit kinni ja joonistab vaid selleks ettenähtud kohta (nt paber, asfalt).7) kannab värvi õpetaja antud värwise pintsliga paberile spontaansete, teadvustamata liigutustega.8) jätab paberile jäljendeid õpetaja värviga kaetud svammiga, templiga jne.9) juhendamisel teeb näpuvärvidega paberile erineva suunaga sirgeid, kaarjaid jne jooni.10) eristab õpetaja juhendamisel erinevat ehitus-, looduslikku vms tegutsemiseks pakutud materjali.11) ettenäitamisel laob vahendid üksteise peale, järgi, kõrvale jne.12) juhendamisel kortsutab pehmet paberit, rebib pabeririba küljest tükke, asetab paberist välja lõigatud kujundid liimiga kaetud paberile.13) julgeb osaleda kunstitegevuses. Püüab jälgendada ettenäidatud liigutusi individuaalselt tegutsemise juures või väikeses lastegrupis.14) väljendab positiivset emotsiooni töö valmimise järgselt. Julgustamisel tegutseb Erinevate kunstimaterjalide ja vahenditega15) väljendab loodushääli, liikumisi ning matkib neid ka iseseisvalt.16) suunamisel tunneb ära erinevate omadustega, värvusega, suurusega esemeid.17) vaatleb ja tunneb ära tuttavaid asju, esemeid, nähtusi, osutades neile.18) kritseldab maapinnale, liivale, lumele ka väljaspool kunstitegevust.19) tunneb meeldetuletamisel ära põhivärvid (kollane, punane, sinine) ja osutab neile.20) suunamisel annab kritseldustele tuttavate inimeste, esemete ja nähtuste nimed.21) abistab täiskasvanut erinevate liivast, lumest jne vormide moodustamisel.22) muudab olemasolevaid vorme ja väljendab soovi nende taastamiseks.23) joonistab vaid selleks ettenähtud kohta.24) matkib täiskasvanu liigutusi tegutsemisel erinevate kunstivahenditega.25) kritseldab juhendamisel maapinnale, liivale, lumele ka väljaspool kunstitegevust26) vaatleb uusi asju emotsionaalselt, elavneb, juhhib nendele täiskasvanu tähelepanu.27) huvitub ümbritsevatest esemetest, taimedest ja loodusnähtustest28) suunavate küsimuste abil leiab piltidele, illustratsioonidelt tuttavaid esemeid ning nimetab neid.29) rõõmustab, elavneb äratundmisrõõmust30) annab erineva pikkuse ja suunaga joontele nimetusi – koer, kass, pikem kriips – suur koer jne
3a. laps	<ol style="list-style-type: none">1) tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest2) leiab kritselduste hulgast nime(tase) andmist või loo jutustamist väärivaid kujundeid3) leiab ümbritsevas juhendamise toel sinise, kollase, punase ja roheline värvi4) kaunistab (täppidega, joontega) ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid (nt lillepotti, paberit, taskurätti, papptaldrikut, palli, sokki, plastiliinist plaati, kivi jne)4) õpetajaid jälgendades muljub ja näpistab, rullib ja veeretab voolimismaterjale5) teeb sõrme või pulgaga pehmesse voolimismaterjali jäljendeid6) tekitab iseseisvalt jämedate joonistusmaterjalidega (rasvakriidid, pehmed pliiatsid jne)

	<p>erinevaid jälgi (täppe, ning vertikaalseid, horisontaalseid, sirgeid ja spiraalseid jooni) püsides paberi piirides</p> <p>7) tõmbab pintsliigaerineva suunaga jooni, teeb täppe ning katab pindu</p> <p>8) trükib näpuvärvidega sõrmede ja kogu käega</p> <p>9) vajutab jäljendeid kattes templi iseseisvalt värviga</p> <p>10) kortsutab iseseisvalt pehmet paberit ning rebib paberist tükke</p> <p>11) katab aluspinna liimiga, puistab sellele erinevaid objekte ja liimib kujundeid</p> <p>12) vaatleb pilte, näidistõid ja raamatuillustratsioone ning vastab küsimustele</p> <p>13) näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest</p>
4a laps	<p>1) annab voolitud ümarvormidele erinevaid nimetusi.</p> <p>2) rullib savitükki ja muudab rullimise tulemusel tekkinud pikliku vormi kuju, andes edasi asjade, esemete jne iseloomulikke tunnuseid.</p> <p>3) vajutab ümarvormi pihkude ja/või sõrmede vahel õhemaks, pigistab ja venitab savi sellele teise kuju andmise eesmärgil.</p> <p>4) moodustab väikestest voolitud vormidest terviku neid üksteise peale, sisse jne ladudes.</p> <p>5) juhendamisel kasutab voolimispulka savi vms voolimismaterjali tükeldamiseks.</p> <p>6) tõmbab iseseisvalt horisontaalseid ja vertikaalseid triipe sooviga jäljendada konkreetseid esemeid.</p> <p>7) juhendamisel tõmbab erineva kuju ja suunaga, sealhulgas ka kaarjaid jooni.</p> <p>8) kasutab erinevaid joonistusvahendeid liigse surveta.</p> <p>9) suudab kujutada naturile sarnaseid, lähedasi esemeid, asju, inimest (nn peajalgseid).</p> <p>10) juhendamisel kasutab katevärve kogu pinna katmiseks.</p> <p>11) ümarvormi joonistab värvilaigu pintsliiga suurendamise teel.</p> <p>12) suunamisel võtab pintslile vajaliku koguse värvi ja loputab pintsli peale kasutamist.</p> <p>13) meeldetuletusel ei värvi üle paberi serva.</p> <p>14) selgitusel kasutab töös pintsli erinevaid osi (otsa, külge) ja teab, kuidas tekitada erinevaid pintslijäljendeid.</p> <p>15) lõikab paberist ribasid ja lihtsama kujundi mööda etteantud joont.</p> <p>16) katab liimiga talle näidatud pinna ja täiendaval juhendamisel asetab sinna soovitud kujundid</p> <p>16) ettenäitamisel ühendab erinevaid materjale (looduslik materjal ja paber; suled ja paber jne).</p> <p>17) kortsutab erineva paksusega paberit.</p> <p>18) matkib täiskasvanu tegevust lihtsa mänguasja valmistamisel (nt päkapikk – kabile müts; siil – männikabile nina).</p> <p>19) voldib paberi pooleks</p> <p>20) tegutseb emotsionaalselt.</p> <p>21) tegutseb suunamisel, ergutamisel ühe teema piires.</p> <p>22) järgib töö käigus saadud tehnilisi juhiseid.</p> <p>23) enamasti lõpetab alustatud töö (või lõpetab siis, kui peab seda ise valminuks).</p> <p>24) loob töö järjepidevalt, planeerib esmaselt töö käiku.</p> <p>25) kujutab olendeid, esemeid tegelikkusega sarnaselt.</p> <p>26) nimetab esemete iseloomulikke tunnuseid ning osutab samade esemete, nähtuste muutumisele.</p> <p>27) kujutab esemeid, asju oma tunnetuse, tajumise ja nägemise seisukohalt.</p> <p>28) osutab kunstitegevuse võimalustele väljas (liiv, lumi, looduslik materjal) ja kasutab neid.</p> <p>29) nimetab põhivärve ning lisaks rohelist, oranži, roosat, musta, pruuni.</p> <p>30) oskab nimetada tumedamaid ja heledamaid värvitoone.</p> <p>31) kujutab tuttavaid objekte, nähtusi oma sümbolite abil, mis on olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamateks.</p> <p>32) valib tööks meeldivad toonid ja värvid ning põhjendab oma valikut elementaarsel moel.</p> <p>33) kirjeldab ja kasutab esemetele ja nähtustele iseloomulikke värvusi.</p> <p>34) juhendamisel voolib ümar- ja piklikke vorme.</p> <p>35) kaunistab tasapinnalisi esemeid valmis kujunditega neid sinna spontaanselt paigutades.</p> <p>36) laob 3–4 tuttavast geomeetrisest kujundist esemeid, loomi jne.</p> <p>37) suunamisel ja tähelepanu juhtimisel lisab valmivale esemele iseloomulikke detaile.</p> <p>38) kaunistab valmistatud voolingu, kasutades voolimispulka või lisades suuremale vormile</p>

	<p>väikseid ümaraid või piklikke vorme.</p> <p>39) koostab mängudes ja vabas tegevuses (nt mosaiikmängud) lihtsaid mustreid.</p> <p>40) teab erineva suurusega esemeid ja tajub esmaselt nähtuste omavahelisi seoseid.</p> <p>41) osutab esemete ühistele tunnustele.</p> <p>42) kirjeldab sagedamini esinevat looduslikku materjali ja selle omadusi (nt käbid, kastanimunad, puulehed).</p> <p>43) kasutab looduslikku materjali asendusemänguasjadena</p>
5a laps	<p>1) kujutab loodusest inspireeritud asju, objekte jne isikupäraste sümbolitega, mis olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamaks</p> <p>2) jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest ja kogetud sündmustest kui ka oma fantaasiatest</p> <p>3) kasutab emotsioonide, nähtuste, esemete jne kujutamiseks värvitoone oma seostest ja tunnetest lähtuvalt</p> <p>4) valib mõtte teostamiseks sobivaimana tunduvad vahendid</p> <p>5) võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone ning tunneb punast, kollast, sinist, musta, pruuni, rohelist, valget ja roosat</p> <p>6) koostab elementidest lihtsa kordumisskeemiga mustririba eseme äärisel kaunistamiseks (tass, taskurätt jne)</p> <p>7) kujundab õpetajaga koos tähtpäevakaardi sündmuse meeleoluga sobivate motiividega</p> <p>8) valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel sablooni või templi abil selle omavalitud kohale esemel (kruusil, taldrikul, pluusil jne)</p> <p>9) õõnestab ümarvorme süvendit pöidlaga vajutades</p> <p>10) muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades</p> <p>11) nii ümar-kui ka piklikke vorme töödeldes loob soovitud esemeid</p> <p>12) ühendab voolituid detaile omavahel</p> <p>13) jooni ja kujundeid ühendades joonistab sümbolitega, mis täienevad ja muutuvad keerukamaks</p> <p>14) joonistab ning värvib pindu värvi- ja viltpliiatsitega, kriitide ja sõega, muutes joonte tihedust</p> <p>15) kasutab joonistusvahendeid liigse surveta</p> <p>16) võtab pintslile vajaduse korral lisaks värvi ja katab pindu</p> <p>17) teeb objektidele väiksemaid detaile pintslivajutuste ja –tõmmetega</p> <p>18) ei kata maalides juba küllaldaselt kaetud pinda korduvalt</p> <p>19) rebib ja lõikab paberist ribasid ning kujundeid ning kleebib need sõltuvalt töö olemusest</p> <p>20) lükib paelale, traadile vms auguga esemeid</p> <p>21) valib meelepärased meisterdamisvahendid (looduslikku ja tehismaterjali, paberit jms) ning neid omavahel ühendades või materjale kombineerides loob oma töö</p> <p>22) vaatleb omal algatusel raamatuillustratsioone ja kunsttöid ning esitab nende kohta küsimusi ja avaldab arvamust</p> <p>23) jutustab küsimuste toel, mida ta on oma töödes kujutanud ning nimetab, mis materjale ta on oma töös kasutanud</p> <p>24) suhtub heasoovilikult kaaslaste töösse</p>
6a laps	<p>1) Nimetab erinevaid voolimismaterjale ja nende omadusi.</p> <p>2) Kasutab voolimispulka vormide õõnestamisel, iseseisvalt mustri tegemisel.</p> <p>3) Voolib juhendamisel ka ühest savitükist, venitades ning pigistades sellest välja terviku erinevaid osi.</p> <p>4) Ümarvorme ning ümar- ja piklikke vorme ühendades voolib iseseisvalt erinevaid esemeid.</p> <p>5) Juhendamisel silub peale väiksemate detailide lisamist ühenduskohad.</p> <p>6) Niisutab vajadusel voolitava eseme pinda ühenduskohtade silumiseks.</p> <p>7) Oskab voolida erineva suurusega ümarvorme ning neid õõnesvormideks muuta</p> <p>8) Joonistamisel jätab vahendiga jäljendi joonistusvahendit ja paberit rikkumata.</p> <p>9) Meeldetuletamisel kasutab pinna katmiseks kallutatud pliiatsit (pliiatsi külgi).</p> <p>10) Väljendab sirgete, sakiliste, kaarjate jne joontega emotsiooni ja meeleolu ning täidab pinda.</p> <p>11) Värvib enamasti kontuuri ületamata.</p> <p>12) Kasutab varemõpitud tehnilisi oskusi töö teostamisel.</p> <p>13) Juhendamisel hele- tumestab värve ja segab omavahel põhivärve.</p>

	<p>14) Meeldetuletusel annab värvidega edasi meeleolu, aastaegadele iseloomulikke tunnuseid.</p> <p>15) Suunamisel oskab valida kujutatavast lähtuvalt tööle sobivat tausta.</p> <p>16) Pintsliga liigub paberil vabalt, ei liigu pikalt edasi-tagasi ühes kohas.</p> <p>17) Kasutab tööks vajadusel kahte erineva jämedusega pintsli.</p> <p>18) Peseb ja kuivatab pintsli enne järgmise värvi kasutamist.</p> <p>19) Valib erinevate meisterdamismaterjalide vahel ja püüab neid omavahel sobitada.</p> <p>20) Iseseisvalt lõikab paberist geomeetrilisi kujundeid.</p> <p>21) Rebib lihtsamaid kujundeid.</p> <p>22) Kirjeldab looduslike materjalide sarnasust muude esemete või olenditega.</p> <p>23) Pakub omapoolseid lahendusi töö mitmekesistamiseks.</p> <p>24) Küsib vajadusel nõu ja arutleb tehnilise teostuse ning värvi- ja vormilahenduste üle.</p> <p>25) Enamasti teeb töö lõpuni või pakub ise võimaluse lõpetada töö hiljem.</p> <p>26) Kasutab organiseeritud kunstitegevust oma tööde teostamisel inspiratsiooniallikana.</p> <p>27) Kasutab õppetöös omandatud tehnilisi oskusi vabas kunstitegevuses.</p> <p>28) Ühendab töö tegemisel erinevad tegevusliigid ja nende tehnilised võtted.</p> <p>29) Meeldetuletusel kasutab materjale säästlikult ja otstarbekalt.</p> <p>30) Juhendamisel annab edasi loodusnähtuste, aastaegade ja muu ümbritseva iseloomulikke tunnuseid.</p> <p>31) Kasutab oma töö loomisel inspiratsiooniallikana ümbritsevas toimuvaid muutusi ning sündmusi.</p> <p>32) Kajastab piltides ühiskonna- ja peresuhete teemasid.</p> <p>33) Kasutab ja arendab edasi töödeldud infot (film, näidend, pilt) oma töö loomiseks.</p> <p>34) Valib sobiva taustatooni meeleolust, aastaegadest jm kujutatavast lähtuvalt.</p> <p>35) Tausta värvimisel annab edasi pildi meeleolu, iseloomu, kasutades juhendamisel ja meeldetuletamisel seni omandatud tehnilisi võtteid.</p> <p>36) Paigutab esemed jm kujutataval tööl suurussuhetest lähtuvalt.</p> <p>37) Esemete kaunistamisel ja nende iseloomu edasiandmisel kasutab õpitud oskusi (nt triibud, jooned, täpid, pintsli vajutused jne).</p> <p>38) Pärast tööjuhiste kordamist segab ja hele-tumestab värve.</p> <p>39) Kujutab juhendamisel inimest liikumises, muutes jäsemete asendit.</p> <p>40) Juhendamisel kasutab looduslikku materjali koos tehnikuga (nt voolimismaterjalid, nõör, paber jne).</p> <p>41) Kujundab lihtsa mustri väikestest detailidest (lood. materjal, voolitud väikevormid, kriipsud, täpid jne).</p> <p>42) Kasutab esemete kujundamisel lihtsaid trükke, jäljendite vajutamist, ruumiliste esemete puhul väikevormide liitmist, väljapigistamist, muljumist jne.</p> <p>43) Märkab mustri rütmi ja suudab jätkata mustri moodustamist.</p> <p>44) Kirjeldab ja kasutab lihtsamaid eesti rahvusmotive – triibud, lillornament</p> <p>45) Märkab loodust erinevatel aastaegadel, kasutab ja väljendab saadud infot kunstitegevustes.</p> <p>46) Kirjeldab esemete mitmeotstarbelise kasutamise võimalust</p> <p>47) Annab oma tööle hinnangu ja põhjendab oma arvamust.</p> <p>48) Põhjendab küsimustega suunamisel tehniliste lahenduste, vormi- ja värvilahenduste kasutamist.</p> <p>49) Vaatleb huviga ja omaalgatuslikult raamatuillustratsioone, kunstitöid, esitab nende kohta küsimusi ja avaldab oma arvamust.</p> <p>50) Eelistab konkreetseid raamatuid kujundusest lähtuvalt.</p> <p>51) Kasutab sümboleid esemete iseloomulike tunnuste väljatoomiseks (nt okas nupuna, triibuna, auguna).</p>
7a laps	<p>1) kasutab loovalt geomeetrilisi kujundeid ja nende kombinatsioone keerukamate objektide ülesehitamiseks</p> <p>2) püsib töös valitud teemas seda isikupäraselt tõlgendades</p> <p>3) jutustab temaatilistes töodes tegelaste tegevusest, omavahelisest suhetest ning tegevusajast ja kohast</p> <p>4) rõhutab kõige tähtsat oma töös värvi, suuruse või asukoha valikuga</p> <p>5) tunneb ümbritsevas esinevaid värve ja nimetab erinevaid värvitoone (hallikas, taevasinine jne)</p>

<p>6) märkab mustri rütmi ja suudab seda jätkata</p> <p>7) kujundab kaunistumotiivi või mustri, arvestades kaunistatavat eset</p> <p>8) selgitab omavalmistatud (voolitud, volditud, meisterdatud) esemete otstarvet ja nimetab koha, kuhu see sobib</p> <p>9) aitab kujundada tähtpäevadega seotud peolauda ja ruumi</p> <p>10) kasutab iseseisvalt tuttavaid voolimismaterjale, arvestades nende eripära</p> <p>11) valmistab õpetajaga koos uusi voolimissegusid</p> <p>12) niisutab voolingute ühenduskohti esemete tugevdamiseks</p> <p>13) kasutab soovi korral koos erinevaid joonistusvahendeid nende olemusest lähtuvalt</p> <p>14) värvib oma joonistatud või värviraamatu kujundeid varieerides käe liikumise suunda</p> <p>15) sobitab pindu kattes heledaid ja tumedaid, peeni ja jämedaid jooni</p> <p>16) Segab värve uute toonide saamiseks</p> <p>17) kasutab töös eri jämedusega pintsleid</p> <p>18) väldib värvide määrdumist</p> <p>19) kasutab töös pintsli erinevalt (pintslit otsa ja külge)</p> <p>20) kujundab või täiendab oma tööd, kleepides sellele erinevast materjalist tükke, objekte jne.</p> <p>21) valib eri materjalide liitmiseks ühendusviiside seast oma mõtte teostamiseks sobivamad või leiab oma võtmed</p> <p>22) valmistab lihtsa mänguasja täiskasvanu tegevust matkides</p> <p>23) märkab teoseid või ümbruses leiduvaid objekte vaadeldes ning kirjeldades detaile ja värve ning tajub meeleolu</p> <p>24) fantaseerib ja jutustab teose juurde loo: mis juhtus enne, mis juhtub pärast</p> <p>25) kasutab raamatuillustatsioone, fotosid ja kunstiteoseid (sh skulptuure) oma töö lähtealusena, luues oma vaba ja isikupärase variandi</p>

2.5.6 Valdkond MUUSIKA

Eesmärgid:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Sisu:

- 1) laulmine;
- 2) muusika kuulamine;
- 3) muusikalis-rütmiline liikumine;
- 4) pillimäng.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalane tegevus;
- 2) kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- 3) arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
- 4) kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu *Keel ja kõne*, *Kunst* jne; muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste

puhul;

5) seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;

6) muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.

Lapse arengu eeldatavad tulemused

2a laps	1) Tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast 2) Kuulab, jälgib õpetaja laulu. 3) Mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuulatud muusikale kehapillil (plaksutab, patsutab kaasa pulssi või rütmi). 4) Sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile (näiteks paigaltammumine, keerutamine üksikult, kooslu hüplemine, lehvitamine, käte peitmine selja taha, viibutamine sõrmega, kükitamine).
3a laps	1) kuulab ja järgib õpetaja laulu 2) sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile (nt paigaltammumine, keerutamine üksikult, kooslu hüplemine, lehvitamine, käte peitmine selja taha, viibutamine sõrmega, kükitamine) 3) tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast 4) mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuulatud muusikale kehapillil (plaksutab, patsutab kaasa pulssi või rütmi)
4a laps	1) huvitub laululisest tegevusest; püüab õpetajaga kaasa laulda (lauldes kaasa nt üksikuid silpe, sõnu, laululõike) 2) osaleb laulude esitamises (plaksutab või laulab kaasa) 3) liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule, arvestades pulssi ja meetrumit (nt <i>kõnd ja jooks, päkkadel kõnd ühe ja vahelduva jalaga koputamine, keerutamine paarilisega</i>) 4) reageerib emotsionaalselt muusika iseloomule (nt plaksutab, kõigutab keha vmt) 5) mängib muusikat kuulates, liikudes ja lauldes kaasa pulssi või rütmi kehapillil, kõlapulkadel, randmekuljustel, väikesel trummil ja marakal
5a laps	1) laulab rühmaga samas tempos 2) laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule 3) väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu (nt plastilise intoneerimise ehk loova liikumisega) 4) tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente (nt põlvetoestikõnd ja –jooks, liikumine hanereas ja ringis) 5) osaleb laulumängudes 6) kuulab laulu ja muusikapala 7) väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud kontrastseid meeleolusid liigutuste ja liikumisega 8) tunneb kuulmise järgi ära mõningaid õpitud laule 9) mängib rütmipille (nt kõlakarpi, trummi, kuljuseid) muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks 10) eristab kuulates neid tämbri järgi
6a laps	1) laulab väljahindamisel loomuliku häälega 2) esitab laule rühmaga samas tempos 3) laulab peast teistega koos mõningaid rahva- ja lastelaule 4) muudab liikumist muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumise põhjal (tempo, dünaamika, register), arvestades pulssi ja meetrumit (nt liigub hanereas ja ringis nii üksi kui ka paaris) 5) esitab õpetaja seatud tantse, kasutades õpitud tantsuelemente 6) kuulab laulu ja muusikapala huviga 7) väljendab kuulatud muusikas tajutud meeleolusid erinevate muusikaliste tegevuste

	(liikumise, laulmise, pillimängu) kaudu), näiteks järgib tempot ja rütmi kehalise liikumisega või, tundes ära õpitud laulu (kuuldes nii meloodiat kui ka sõnu) hakkab kaasa laulma 8) mängib ja tunneb kuulates tämbri järgi ära õpitud rütmipille 9) mängib rütmisaateid lasteriimidele ja-lauludele 10) ansamblimängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühes tempos 11) mängib tamburiini, kõlatoru, võrutrummi ja kastanjette.
7a laps	1) laulab ilmekalt, voolava ja pehme häälega lähtudes laulu ja teksti karakterist 2) laulab peast õpitud rahva- ja lastelaule ning esitab neid nii rühmas kui ka üksi 3) liigub ja tantsib sünkroonis teistega, kasutades näiteks hüpaksammu ja eesgaloppi, on väljendusrikas 4) väljendab ennast loovalt liikumise kaudu, toetudes õpitud muusikalistele väljendusvahenditele (tempo, dünaamika, register, muusika meeleolu), nt kasutab kül- ja eesgaloppi ning hüpaksammu 5) kõnnib, jookseb ja reageerib muusika tempo muutustele rütmiliselt täpselt (nt muudab liikumissuunda muusika dünaamika ja tempo järgi) 6) tunneb ära lihtsamaid zatre (marss, laul, tants) 6) väljendab loovalt muusika kuulamisest saadud elamusi 7) mängib rütmi- ja meloodiapillidel (nt puuagoogo, taldrik, guiro, triangel, kõlaplaadid) lihtsamaid <i>ostinato</i> kaasmänge (lühikest korduvat rütmi-, viisi- või meloodialõiku) 8) mängib pilliansambelis

2.5.7 Valdkond LIIKUMINE

Eesmärgid:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- 5) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Sisu:

- 1) kehalise kasvatusalaste teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen;
- 2) põhiliikumised;
- 3) liikumismängud;
- 4) erinevad spordialad;
- 5) tants ja rütmika.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, paindumus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;
- 2) rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, suusatamine, uisutamine, ujumine jms;
- 3) peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;

- 4) suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;
- 5) mitmekesistatakse põhiliikumiste, koordinatsiooni, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist

Lapse arengu eeldatavad tulemused

2a laps	<ol style="list-style-type: none"> 1) Sooritab harjutusi aktiivselt, entusiastlikult. 2) Liigub õpetaja juhendamisel ohutult 3) Sooritab ettenäitamise ja juhendamise järgi asendeid ja liikumisi. 4) Jookseb veereva vahendi (pall, rõngas) järel. 5) Ronib ja roomab üle ja läbi väikeste takistuste. 6) Kõnnib piiratud pinnal. 7) Säilitab sihi kõnnil ja jooksul. 8) Hüpitab käes palli, jälgib selle suunda 9) Kasutab liikumisel rütmipille juhendaja abil. 10) Sobitab liikumist vastavalt muusika iseloomule juhendaja abil. 11) Mängib koos juhendaja ja kaaslastega kõnni- ja jooksumänge. 12) Istub kelgul ja hoiab tasakaalu mäest laskumisel. 13) Mängib vabamängus iseseisvalt.
3a laps	<ol style="list-style-type: none"> 1) valib õpetaja korraldusel teiste riiete hulgast välja võimlemisriided 2) arvestab rühmakaaslasi aktiivses tegevuses 3) sooritab põhiliikumisi 4) säilitab liikudes tasakaalu nii tasakaalupingil kui ka vähendatud pinnal 5) mängib matkiva sisuga 1-2 reeglitega kõnni- ja jooksumänge 6) mängin iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu 7) sooritab võimlemisharjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega 8) teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos õpetaja ja kaaslastega 9) teeb painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi 10) veab tühja kelku 11) sõidab kelguga iseseisvalt nõlvakuste alla 12) liigub suuskadel otsesuunas 13) kõnnib, jookseb ja hüpleb rütmiliselt muusika järgi 14) sooritab õpetaja juhendamisel liigutusi muusika järgi erinevas tempos 15) matkab õpetajaga või vanematega looduses 16) teeb kaasa kuni 500 m pikkuse rännaku ja püsib kolonnis
4a laps	<ol style="list-style-type: none"> 1) sooritab harjutusi õpetaja korralduste ja sõnalise seletuse järgi 2) järgib meeldetuletamise korral hügieeninõudeid 3) sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes 4) teeb koordinatsiooni, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi 5) mängib 2-4 reeglita liikumismänge 6) pingutab end rühmategevustes ühise eesmärgi nimel 7) sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni 8) hoiab oma kohta erinevates rivistustes: kolonnis, ringis, viirus 9) kasutab suuskadel liikudes käte abi ja keppide tuge 10) kasutab sihipäraselt abivahendeid (rõngast) 11) sooritab imiteerivaid liigutusi muusika järgi 12) plaksutab ja liigub vastavalt rütmile 13) algatab iseseisvalt mängu 14) tegutseb iseseisvalt lasteaia õuealal
5a laps	<ol style="list-style-type: none"> 1) nimetab kodukohas harrastavaid spordialasid ja peetavaid spordivõistlusi 2) teab spordivahendite nimetusi ning kasutab erinevaid spordivahendeid (nt topispalli) ohutult, sobival viisil ja kohas 3) õpitud tegevuses kasutab ohutuid liikumisviise

	<p>4) kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes</p> <p>5) sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi</p> <p>6) teeb harjutusi väikevahenditega</p> <p>7) mängib kollektiivseid võistlusemänge</p> <p>8) osaleb jõukohastes teatevõistlustes (nt joonejooksud)</p> <p>9) tunnustab nii enda kui ka vastasmeeskonna edu</p> <p>10) teeb vahenditega (palliga, hüpitsaga) harjutusi eakohaselt tehniliselt õigesti</p> <p>11) valitseb oma liigutusi koordineeritult ja tasakaalu nõudvaid harjutusi tehes</p> <p>12) sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi</p> <p>13) veab üksi, kahekesi, kolmekesi kelgul kaaslast</p> <p>14) kelgutab mäest alla, täites eriülesandeid (nt haarab esemeid)</p> <p>15) suusatades kasutab libisemist</p> <p>16) mängib veemänge ega karda vett</p> <p>17) järgib basseini kasutamise hügieenireegleid ning õpetaja juhendamisel ka ohutusreegleid</p> <p>18) jälgib liikumise erinevaid rütme</p> <p>19) liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele</p> <p>20) liigub muusika järgi iseseisvalt ja vabalt</p> <p>21) kasutab spordi ja mänguväljakute vahendeid sihipäraselt</p> <p>22) sooritab rännakuid ja orienteerub koos õpetajaga</p>
6a laps	<p>1) osaleb lasteaia spordipäeval</p> <p>2) talub kaotust võistlusemängudes</p> <p>3) teab ja kasutab mõisteid õpitud terminoloogia piires</p> <p>4) mõistab hügieeninõuete olulisust</p> <p>5) õnnetuse või ohu korral teab, kuidas kutsuda appi täiskasvanu</p> <p>6) käsitseb väikevahendeid aktiivses tegevuses</p> <p>7) ronib varbseinal vahelduva sammuga ning täidab lisaülesandeid</p> <p>8) käsitseb spordi- ja mänguvahendeid loovmängudes</p> <p>9) valitseb harjutusi tehes oma liigutusi ja kehahoidu</p> <p>10) säilitab dünaamilistes harjutustes tasakaalu</p> <p>11) suusatab vahelduva libiseva sammuga</p> <p>12) käsitseb suusavarustust õpetaja abiga</p> <p>13) hingab vette</p> <p>14) kasutab ujumisoskuse harjutamiseks abivahendeid</p> <p>15) kohandab oma liigutusi ette antud rütmiga</p> <p>16) kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides</p> <p>17) suudab sõita tõukerattaga ja kahe rattalise rattaga, suusatada ning liikuda rulluisudel</p>
7a laps	<p>1) nimetab erinevaid spordialasid ja mõne eesti tuntuma sportlase</p> <p>2) keskendub sihipärasele kehalisele tegevusele</p> <p>3) liikudes ja mängides peab kinni üldistest ohutusreeglitest (valides sobivad paigad ja vahendid)</p> <p>4) peseb ennast pärast aktiivset kehalist tegevust</p> <p>5) sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud ja rütmilised</p> <p>6) säilitab paigal olles ja liikudes tasakaalu.</p> <p>7) kasutab harjutusi tehes mõlemat kätt korraga, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt</p> <p>8) võistleb kombineeritud teatevõistlustes (nt takistusriba läbimine)</p> <p>9) mängib sportlike elementidega mänge (korvi visked, jalgpall jne)</p> <p>10) organiseerib ise liikumismänge</p> <p>11) kasutab ausa mängu põhimõtteid ning peab kinni kokkulepitud mängureeglitest</p> <p>12) valitseb oma liigutusi nii ruumis, maastikul kui ka tänaval</p> <p>13) orienteerub mänguväljakul ning sooritab kujundliikumisi, olles kolonnis esimene</p> <p>14) sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid tegevusi</p> <p>15) osaleb kelguvõistlustel (kaugusele, täpsusele)</p> <p>16) sõidab nõlvakust alla põhiasendis</p> <p>17) suusatab koordineeritud liikumisega</p>

18) käsitleb suusavarustust iseseisvalt 19) ujub abivahendiga 20) järgib basseini kasutamise ohutusreegleid 21) sooritab rütmiliikumisi ühel ajal kaaslasega 22) liigub enda tekitatud rütmi järgi ning vahelduva tempoga kiirelt aeglasele 23) väljendab liikumise kaudu emotsioone 24) kasutab liikumises loovalt vahendeid (linte, rätikuid, rõngaid) 25) tegutseb iseseisvalt koduümbruse mängu- ja spordiväljakul 26) mängib lihtsamaid maastikumänge.
--

3. LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMINE JA HINDAMINE

3.1 Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted ning korraldus

Lapse arengu analüüsimine ja hindamine on oluline lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga.

Lapse arengu hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatusprotsessist. Pedagoogid viivad vaatlusi läbi kindla plaani alusel ning lapsi jälgitakse nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka pedagoogi suunatud tegevustes.

Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused.

Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi.

Lasteasutuse pedagoogiline nõukogu otsustab, milliseid meetodeid kasutada lapse arengu hindamisel.

Lapse arengu jälgimise ja analüüsimise üldeesmärk on koguda informatsiooni, mida saab:

- jagada teiste last arendavate pedagoogidega;
- jagada lapsevanemaga;
- jagada lapsega (edusammud arengus);
- kasutada tegevuste planeerimisel ja õppekava arendamisel;
- arvestada lapse individuaalsel arendamisel.

Lapse arengu jälgimiseks koostatakse igale lapsele arengumapp. Arengumapi koostamise eesmärk on koguda lapse töötulemuste näidiseid, mis annavad ülevaate lapse saavutustest ja arengust pikema perioodi jooksul. Arengumapid on lapsevanemaga individuaalse vestluse aluseks.

Lapse arengu analüüsimiseks kasutatakse **lapse arengu vaatluslehti**, mis on koostatud nii eesti kui vene keeles arenguvaldkondade kaupa.

Lapse arengu hindamise mõtteks on toetada:

- laste positiivset arengut
- eeldatavatest tulemustest välja kasvanud kavakindel jälgimine
- kasutada vaatlusmeetodit
- kirjeldada lapse arengut lapsest endast lähtuvalt
- kaks korda aastas annab õpetaja lapsevanemale tema lapse arengu edenemise kohta suulise hinnangu
- tagasisidet lapse tulemuslikkusest saavad lapsevanemad laste pidudelt, laste tööde näitustelt, vestlustest ja aruteludest õpetajatega
- lapse iseseisvat kasvumapi koostamist

Õpetaja teeb kaks korda aastas (sügisel ja kevadel) lapse arengu vaatluse ja täidab selle kohta tabeli (õpetaja abivahend). Meie arengu tabelid laste kohta on konfidentsiaalsed.

Lapse arengu analüüsimise põhimõtteid tutvustatakse lapsevanematele lastevanemate koosolekul sügisel.

Lapsevanemal on alati võimalus tutvuda oma lapse arengumapiga.

Lapsevanem saab avaldada arvamust lapse arengumapi kohta suuliselt või kirjalikult.

Arengumapp käib lapsega kaasas kogu koolieelse perioodi, lasteaiast lahkudes saab laps oma arengumapi kaasa.

Probleemide tekkimisel võib lapsevanem pöörduda pedagoogide või juhataja poole.

Vähemalt üks kord õppeaastas viib pedagoog lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks lapsevanemaga läbi arenguestluse, mis:

- 1) annab tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest;
- 2) selgib lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes;
- 3) selgitab edasise koostöö eesmärgid.

Õpetaja toetub taolisel arenguestlusel konkreetse lapse kohta aasta jooksul tehtud kirjalikele märkmetele. Arenguestlused toimuvad kevadel.

3.2 Kooliks ettevalmistus

Lapse ettevalmistamine kooliks algab juba enne lasteaeda tulekut ja jätkub ühtse järjepideva protsessina kuni kooli minekuni. Oluline on lapse igakülgne valmisolek koolis õppimiseks. Lasteaed lähtub õpetamisel lasteaia ainekavadest ja riiklikus õppekavas ettenähtud pädevustest, mida laps peaks olema omandanud kooliminekuks ehk, siis 6-7aastase lapse eeldatavatest tulemustest. Tihedat koostööd tehakse lapse vanematega, kes on lapse arengu eest vastutavad ning lasteaed toetab neid. Kooliküpsuse hindamisel võib vajadusel kaasata muusika-liikumisõpetaja, logopeedi ja tervishoiutöötaja, kes aitavad lapse taset määrata ja annavad vajadusel nõu ning soovitusi edasiseks.

Laste koolivalmiduse kujunemist selgitatakse õppeaastas kaks korda: sügisel uuritakse lugemisoskuse eeldusi ja kevadel tutvutakse lapse koolivalmiduse tasemega. Mõlemal juhul antakse lapsevanemale tagasisidet individuaalselt.

Arenguvestlusel tutvustatakse vanemale lapse koolivalmiduse olukorda, antakse kahepoolset tagasisidet lapse arengust, kavandatakse mõlemapoolsed edasised tegevused lapse arengu toetamisel ning kuidas probleemide ilmnemise korral lapse arengut suunata, toetada.

Laste, kes on lasteaeda tulnud alles viimasel aastal enne kooli, arengutasemega ja teadmistega erinevates ainevaldkondades tutvub õpetaja 1.septembrist kuni 1.oktoobrini. Vajadusel tehakse talle individuaalne arenduskava lähtudes tema arengutasemest. Seda tuleb teha selleks, et saavutada lapse igakülgne valmisolek kooliks. Vähemalt üks kord õppeaastas tehakse kokkuvõtte individuaalse arenduskava rakendumisest.

Lapse vanemaid, kelle laps ei saavuta kooliminekuks mingitel põhjustel kooliküpsust, teavitatakse võimalusest taotleda koolipikendust. Koolipikenduse saanud lapsele koostatakse individuaalne arenduskava (september), mille rakendumisest tehakse kokkuvõtte vähemalt üks kord õppeaastas.

Info lapse arengu kohta fikseeritakse arengumapis.

4. ERIVAJADUSEGA LAPSE ARENGU TOETAMINE

Olgu laps kas keha-, vaimu-, sensorsete puuetega või keskmisest andekam, igal juhul on õpetaja ülesanne tunda lapse eripära ja osata tema arengut suunata ja toetada, arvestades tema individuaalsust.

Oluliseks peame tundma õppida, mis on iga üksiku lapse tugevad ja nõrgad küljed, et siis tööd sellele vastavalt korraldada. Läheneda tuleb lapsele lapsekeskselt.

Erivajadustega on laps:

- kelle areng, võimed ja õppimise eeldused on pidurdunud;
- kelle oskused ja teadmised mõnes õppe- ja kasvatustöö valdkonnas on puudulikud;
- kelle oskused ja teadmised mõnes õppe- ja kasvatustöö valdkonnas on üle vastava vanuseastme nõutava taseme;
- kelle füüsilised, vaimsed ja sotsiaalsed oskused pole eakaaslastega samal tasemel;
- kes vajab täiskasvanu psüühilist ja sotsiaalset tuge;
- kes on saanud koolipikendust (täiendav aasta);
- kes spetsialisti (logopeed, psühholoog jt.) arvates kuuluvad koolivalmiduse saavutamisel riskirühma;
- tähelepanu ja käitumishäirega lapsed

Kõneravi vajavate lastega töötab logopeed nii individuaalselt kui ka koos rühma õpetajatega. Logopeed koostab individuaalne õppekava. Erivajadustega last on tarvis individuaalselt juhendada nii, et ta tunneks end rühma täisväärtusliku liikmena.

Töö aluseks on koostöös lapse perekonnaga määratud isiklikud eesmärgid, mis toetavad lapse füüsilist, kognitiivset ja sotsiaal- emotsionaalset arengut. Eelkõige on vaja toetada lapse positiivse minapildi ja terve enesehinnangu arengut. Tegevused ja ülesanded peavad olema mängulised, lapse arengutasemest lähtuvad. Vajadusel kasutatakse nii rühma- kui ka individuaalset tööd. Erivajadustega lapsele koostatakse oma individuaalsed ülesanded või vajadusel ka individuaalne arenduskava. Individuaalne arenduskava koostatakse koostöös spetsialistide, lapsevanemate ja õpetajatega.

Individuaalne arenduskava sisaldab:

lapse kasvuks ja arenguks püstitatud eesmärgid;

- õppimisega seonduvaid riskifaktoreid ja raskusi;
- õpikeskkonnas tehtavaid vajalikke muutusi;
- vajaminevaid tugiteenuseid;
- lapse arengu järgimist ja suunamist

Erivajadustega laps osaleb tegevustes üheskoos kogu rühmaga. Vajadusel moodustatakse erivajadustega lastest väiksemad töörühmad või juhendatakse last individuaalselt. Õppeaasta lõpus teevad rühmaõpetajad kokkuvõtte lapse arengust õppeaasta jooksul, millele logopeed lisab kirjaliku kokkuvõtte lapse kõne arengust. Soovitatakse lapsevanematele suveperioodiks erinevaid kõnearendusmänge- ja võimalusi.

Andekas laps.

Andekate laste puhul toimub töö individuaalselt ja õpetaja annab suuniseid vanematele, kuidas arendada last. Lähtutakse lapse tugevatest külgedest ja huvist. Laps saab teha ise valikuid ja osaleda reeglite kehtestamises. Õpetaja aitab seada väikesi eesmärgi. Õpetaja kiidab ja innustab last.

Lapsele, kes on oma arengus mõnes valdkonnas eespool eakaaslastest:

- selgitatakse välja lapse tugevamad (ja toetustvajavad) valdkonnad ning teadmiste tase;
- vesteldakse lapsevanematega;
- luuakse rühmas toetav õhkkond;
- koostatakse lapsele oma individuaalsed ülesanded tegevuste läbiviimisel;
- antakse lahendada keerukamaid ülesandeid;
- välditakse igavuse teket tegevuse käigus (ka lisaülesanded)

Käitumishäirega lapsed, kes ikka aeg-ajalt meie kollektiivi satuvad toimub individuaalne lähenemine. Lastega tegeleb peale õpetajate ka psühholoog. Teeme pidevat koostööd vanematega ja tasakaalustame last teadliku tegevusega.

Töötades selliste lastega peab õpetaja tundma hästi lapse psühholoogiat ja vanuselisi iseärasusi. Need lapsed vajavad rohkem individuaalset lähenemist, pidevat õpetaja poolset julgustust.

Töö erivajadustega lastega on järjepidev individuaalne töö, mis nõuab õpetajalt, psühholoogilt ja logopeedilt teadmisi lapse psühholoogiast, pedagoogikast, kannatlikkust ja pikka meelt, et need lapsed kohaneksid kollektiivis ja saaksid vajaliku ettevalmistuse kooliks.

Logopeedilise töö eesmärgid, sisu ja põhimõtted.

Logopeedilise töö eesmärgiks on kujutluste, suhtlemisvalmiduse ja õigete kõneharjumuste loomine.

Logopeedilise töö sisu:

- lapse kõne arengu taseme hindamine ja kõnepuute väljaselgitamine;
- töö planeerimine vastavalt lapse vanusele, kõnepuude iseloomule ja psüühiliste protsesside iseärasustele;
- kõne kolme külje arendamine: foneetilis-foneemiline, grammatiline ja sõnavaraline töö;
- kõne mõistmise ja väljenduse parandamine;
- täpsete kõneliigutuste omandamine, artikulatsiooniaparaadi liigutuste ja kõnehingamise täpsustamine;
- vastavalt lapse võimetele ja vajadustele lugemise ja kirjutamise eelõpetus;
- paralleelselt kõne ja keele arendamisega psüühiliste protsesside arendamine (tähelepanu, taju, mõtlemine, mälu, fantaasia).

Logopeedilise töö korraldus

- töö lastega toimub individuaalselt;
- töö toimub meeskonnatöö põhimõttel - logopeediline töö + pedagoogiline korrigeerimine + koostöö lastevanematega, mis koosneb nõustamisest ja koduste harjutuste andmisest;
- lapsega tegelemise korrad määrab logopeed lapse kuulamise ja õpetajate vaatlusandmete põhjal;
- edaspidise töö käigus selgub logopeedilise toetamise ajaline kestvus. Logopeed koostab igale lapsele individuaalse tööplaani, seab sisse kõnekaardid ja logopeedilise töö päeviku;
- vajadusel muudetakse töökorraldust – töövõtted, iseseisvuse aste, materjali valik, maht ja keerukus, abivahendite liigid jne.

5. KOOSTÖÖ LASTEVANEMATEGA

Peredega suhtlemine on lasteaia pedagoogide üks kõige olulisem ülesanne. Kõik pered on huvitatud oma lapse arengust ning tahaksid, et lapsed oleksid edukad ja õnnelikud.

Nii pedagoogid kui vanemad vastutavad vastastikuste suhete arendamise eest. Suhtlemine, lugupidamine, lapse huvide ja erinevustega arvestamine paneb aluse headele suhetele.

Koostöös lastevanematega arutatakse läbi nii lasteaia kui rühma õppe- ja kasvatustöö eesmärgid kui põhimõtted. Iga aasta septembris kooskõlastatakse vanemate ja õpetajate ootused ning eesmärgid läbi rühma tegevuskava.

Lastevanematega suhtlemise võimalused:

- vestlemine lapse tuleku ja lahkumise ajal;
- kirjalikud teated vanematele;
- rühmade teadetetahvlid,
- lastevanematega kohtumine kindlaksmääratud ajal;
- arenguestlused;
- avatud uste päevad rühmas ja lasteaias,
- lastevanemate osalemine lasteaia üritustel;
- lastevanemate koosolekud.

Lasteaias toimub vanematele mitte vähem kui kaks korda aastas rühmakoosolekud, millal kutsutakse lasteaia juhataja.

Lasteaia juhataja ning rühmaõpetajad tutvustavad vanematele nii lasteaia kui ka rühma õppe- ja kasvatustöö arengukava ja tegevuskava. Kevadel teeb õpetaja kokkuvõtte lapse arengust ja edastab suuliselt lastevanematele.

Lapsevanemal on õigus külastada lasteaeda ja oma lapse rühma kogu päeva jooksul, jälgida meie tööd ja teha ettepanekuid, arvestades lasteaia päevakavaga.

Eesti keele õpetamisel tehakse vanematega tihedat koostööd.

Lasteaias töötab logopeed, kes nõustab vajadusel ka lapsevanemaid.

Õppeaasta algul valivad iga rühma lapsevanemad ühe liikme lasteaia hoolekogusse. Hoolekogu koosolekud toimuvad vastavalt hoolekogu tööplaanile.

6.ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄINDAMISE KORD

Lasteaed Mesipuu õppekava on arenev dokument, mis muutub koos ajaga. Õppekava uuendades ja täiendades lähtutakse sisehindamise tulemustest, kus kajastub, kuidas soodustab õppekava ning sellest lähtuv õppe-ja kasvatustegevus laste arengut, mängu ning õppimist. Õppekava rakendumist analüüsitakse õppeaasta lõpul pedagoogilise nõukogu poolt ja lähtudes tulemustest ning vajadusest muudetakse õppekava.

Õppekava parandus- ja muudatusettepanekuid võivad esitada kõik pedagoogilise nõukogu ja hoolekogu liikmed. Õppekava täiendamise aluseks on pedagoogilise nõukogu otsused, mis on läbi arutatud hoolekogus. Lasteaia juhataja kinnitab õppekava muudatused käskkirjaga.

SÕIMERÜHMA PÄEVAKAVA	
06.30 – 07.00	Äratus
07.00 – 08.00	Laste vastuvõtmine, mäng
08.00 – 08.30	Valmistumine hommikueineks
08.30 – 09.00	Hommikueine
09.00 – 09.40	Tegevused
09.40 – 11.00	Jalutuskäik, mäng
11.10 – 11.40	Valmistumine lõunasöögiks
11.50 – 12.20	Lõunasöök
12.20 – 12.30	Hügieenilised protseduurid
12.30 – 15.00	Päevane uinak
15.00 – 15.30	Ärkamine, ooteks valmistumine
15.30 – 16.00	Õhtuode
16.00 – 17.00	Tegevused, mäng
17.00 – 18.30	Jalutuskäik, mäng,
18.30 - 19.00	Õhtusöök
19.00 – 20.00	Mäng, hügieenilised protseduurid, kojuminek
20.30	Õörahu

NOOREMA RÜHMA PÄEVAKAVA	
06.30 – 07.00	Äratus
07.00 – 08.00	Laste vastuvõtmine, mäng
08.20 – 08.30	Hommikuvõimlemine
08.30 – 09.00	Hommikueine
09.00 – 10.00	Tegevused
10.20 – 11.40	Jalutuskäik, mäng
11.40 – 12.00	Valmistumine lõunasöögiks
12.00 – 12.40	Lõunasöök
12.40 – 12.50	Hügieenilised protseduurid
12.50 – 15.00	Päevane uinak
15.00 – 15.25	Ärkamine, ooteks valmistumine
15.30 – 16.00	Õhtuode
16.00 – 16.40	Tegelused, mäng
17.00 – 18.00	Jalutuskäik, mäng,
18.30 - 19.00	Õhtusöök
19.00 – 20.00	Mäng, hügieenilised protseduurid, kojuminek
20.30	Õörahu

KESKMISE RÜHMA PÄEVAKAVA	
06.30 – 07.00	Äratus
07.00 – 08.00	Laste vastuvõtmine, mäng
08.20 – 08.30	Hommikuvõimlemine
08.30 – 09.00	Hommikueine
09.00 – 10.00	Tegevused
10.20 – 12.10	Jalutuskäik, mäng
12.10 – 12.30	Valmistumine lõunasöögiks
12.30 – 13.00	Lõunasöök
13.00 – 13.10	Hügieenilised protseduurid
13.10 – 15.10	Päevane uinak
15.10 – 15.25	Ärkamine, ooteks valmistumine
15.30 – 16.00	Õhtuode
16.00 – 17.00	Tegelused, mäng
17.00 – 18.30	Jalutuskäik, mäng,
18.30 - 19.00	Õhtusöök
19.00 – 20.00	Mäng, hügieenilised protseduurid, kojuminek
20.30	Õörahu

VANEMA RÜHMA PÄEVAKAVA	
06.30 – 07.00	Äratus
07.00 – 08.00	Laste vastuvõtmine, vaba tegevus, mäng
08.30 – 08.40	Hommikuvõimlemine
08.40 – 09.00	Hommikueine
09.00 – 10.45	Tegevused
10.50 – 12.30	Jalutuskäik, mäng
12.30 – 12.40	Valmistumine lõunasöögiks
12.40 – 13.10	Lõunasöök
13.10 – 13.15	Hügieenilised protseduurid
13.15 – 15.00	Päevane uinak
15.10 – 15.25	Ärkamine, ooteks valmistumine
15.30 – 16.00	Õhtuode
16.00 – 17.00	Tegelused, mäng
17.00 – 18.10	Jalutuskäik, mäng.
18.30 - 19.00	Õhtusöök
19.00 – 20.00	Mäng, hügieenilised protseduurid, kojuminek
20.30	Õörahu

Õppe- ja kasvatustegevuste ajaline kestvus

	Õppe- ja kasvatustegevuste ajaline kestvus				
	Kuni 3 a	3 – 4 a	4 - 5 a	5–6 a	6–7 a
Pedagoogi kavandatud õppe- ja kasvatustegevused	Kavandatud tegevuse pikkus 10 kuni 15 minutit	Kavandatud tegevuse pikkus 15 kuni 20 minutit	Kavandatud tegevuse pikkus 20 kuni 25 minutit	Kavandatud tegevuse pikkus 25 kuni 30 minutit	Kavandatud tegevuse pikkus 30 kuni 35 minutit
Tegevuste aeg keskmiselt päevas	10 kuni 30 minutit	30 kuni 40 minutit	40 kuni 50 minutit	50 minutit kuni tund ja 30 minutit	tund ja 45 minutit kuni kaks tundi 10 minutit
Tegevuste aeg nädalas kokku	kuni 2 tundi ja 30 minutit	kuni 3 tundi ja 20 minutit	kuni 5 tundi	kuni 7 tundi ja 30 minutit	kuni 10 tundi ja 50 minutit

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE VALDKOND	ÕPETAJA POOLT KAVANDATUD ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUS	LASTE VANUS				
		kuni 3 a	3-4 A	4-5 A	5-6 A	6-7 A
Mina ja keskkond	Kuulamine ja kõnelemine	2	3	3	3	3
	Vaatlemine ja uurimine	1	1	2	3	3
Keel ja kõne	Lugemine ja kirjutamine	0	1	1	1	2
Matemaatika	Võrdlemine ja arvutamine	1	1	1	1	2
Liikumine	Liikumistegevused	2	2	2	2	2
	Ujula	1	1	1	1	1
Muusika	Muusikategevused	2	2	2	2	2
Kunst	Kunstitegevused	2	2	2	2	3
Eesti keel (vene lastele)	Kuulamine ja kõnelemine	0	2	2	2	2
Tegevuse pikkus		10-15 min	15-20 min	20-25 min	25-30 min	30-35 min
Tegevuste maksimaalne lubatud arv päevas		2	3	3	3	4
Tegevuste arv nädalas		10	15	15	17	20